

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

LIMITY DEMOKRACIE

Sergey Zaripov

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D.

Katedra politologie a sociologie

Datum vypracování práce: 09. 09. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 09. 09. 2015

.....

Sergey Zaripov

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu Katedry politologie a sociologie a významnému právníkovi v oboru ústavního práva panu doc. JUDr. Janu Kyselovi, Ph.D. za to, že mi umožnil sepsání této diplomové práce a za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Demokratické zřízení doplatí na to, že bude chtít vyhovět všem.

Chudí budou chtít část majetku bohatých.
A demokracie jim to dá.

Mladí budou chtít práva starých, ženy budou chtít práva mužů, cizinci budou chtít práva občanů.
A demokracie jim to dá.

Zločinci budou chtít obsadit veřejné funkce.
A demokracie jim to umožní.

A až zločinci demokracii nakonec ovládnou, protože zločinci od přírody tíhnou po pozicích moci, vznikne tyranie horší, než dovede nejhorší monarchie anebo oligarchie.

Sokrates

Obsah

Úvod	7
1. Zárodky demokracie.....	8
1.1. Pojem demokracie.....	8
1.2. Historie demokracie	9
1.2.1. „Primitivní demokracie“ dle Dahla.....	9
1.2.2. Archaické Řecko	10
1.2.3. Klasická demokracie - demokracie v Aténách.....	11
1.2.4. Antičtí kritici demokracie	13
1.2.5. Sokrates (469 - 399 př. n. l.)	13
1.2.6. Platón (427 - 347 př. n. l.).....	15
1.2.7. Aristoteles (384 - 322 př. n. l.).....	19
1.3. Historické dědictví řeckého pojetí demokracie.....	21
1.4. Doba zapomnění	22
2. Rané počátky moderní demokracie.....	25
2.1. Liberalismus.....	25
2.2. Francouzské osvícenství	26
2.2.1. Charles Louis de Secondat, Baron de La Brède et de Montesquieu (1689-1755). 26	
2.2.2. Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)	28
2.3. Deklarace práv člověka a občana z 24. června 1793	30
2.4. Totalitní demokracie	32
2.4.1. Totalitní demokracie v duchu arabského jara	33
3. Symbol demokracie Spojené státy americké (The United States of America)	35
3.1. USA jako přístav demokracie a otrokářská velmoc.....	35
3.2. Ústava USA 1787; vznik, koncepce.....	36
4. Limity a podmínky pro vznik demokracie	39
4.1. Podmínka první: Ekonomická rozvinutost.....	39
4.2. Podmínka druhá: Legitimita demokracie.....	40
4.3. Podmínka třetí: Absence alternativy ideologie	41
5. Demokratický váleč	44
5.1. Demokracie a autoritářství.....	44
5.2. Pseudodemokracie	46
6. Demokracie ve světě.....	47
6.1. Odborná studie	47
6.2. Kosmopolitní demokracie.....	48
6.2.1. Reforma OSN.....	49

6.3. Demokracie versus polyarchie	51
6.4. Demokracie a lidská práva	52
6.4. Demokratické Rusko	54
7. Budoucnost demokracie	57
7.1. Demokracie v bezprostřední perspektivě	57
7.2. Demokracie jako jediná ideologie	58
Závěr	61
Seznam použitých zkratk	64
Seznam použité literatury	65
Monografické publikace	65
Internetové zdroje	66
Judikatura	67
Resumé, klíčová slova	68
Klíčová slova	68
Key words	68
Resumé	69
Resume	71

Úvod¹

Demokracie jako soustava názorů, idejí a postojů byla vytvářena po staletí a vyvíjela se na základě různých ekonomických, politických, společenských, sociálních, geografických a historických podmínek. Vývoj demokracie odráží vývoj společnosti, v níž se celá západní civilizace přiklání k demokratickým pramenům, lidským právům a zákonům v duchu demokracie. V této diplomové práci bude posuzována a porovnávána demokracie v době od jejích počátků až po dnešní dobu se zaměřením na budoucnost, ve které budou žít naši potomci.

Aspektem a tématem diplomové práce budou právě limity demokracie a neschopnost této ideologie čelit určitým problémům a výzvám v dnešním světě. Rozhodující roli hraje stav dnešní demokracie a její vývoj od teorie demokracie. Zda dnešní demokracii můžeme vůbec nazývat demokracií a v jakou formu vlády se demokracie změnila.

V práci budu porovnávat a poukazovat na nedostatky, ale také navrhopvat řešení pro vývoj demokracie a instituty, které by demokracii prospěly v brzké perspektivě.

Demokracie vznikla na území dnešního Řecka. Do spektra zájmu se dostane celá historie demokracie od jejího původního vzniku po celou dobu jejího historického působení, na kterém budu poukazovat na limity tehdejší, ale rovněž současné, protože demokracie se vyvíjela a brala si ideje a myšlenky v různých časových obdobích historie.

---

¹ <http://tomasgroh.blog.idnes.cz/c/422935/Demokracie-nam-otevrela-svet-a-zavrela-nam-oci.html>

1. Zárodky demokracie

1.1. Pojem demokracie

„Demokracie - vláda lidu, lidovláda, forma vlády, ve které nejvyšší moc patří lidu a uskutečňuje se buď přímou účastí, nebo prostřednictvím volených zástupců; stát s takovou vládou.“²

Demokracie jako samotné slovo je složenina dvou řeckých slov: *démos* - znamená „lid“ a *kratein* znamená „vládnout“ nebo také *kratos*, což je „vládnutí“.³

Vymezení jediného významu pojmu demokracie je velmi složité, ba dokonce nemožné. Slovo demokracie se obvykle užívá v kontextu, který se váže na určitý jev. Pojmosloví demokracie můžeme vyjádřit v různých kategoriích:

- politologický   př.: demokratická forma vlády
- ústavně právní   př.: demokratický právní stát
- filozofické   př.: demokratické učení
- ideologické   př.: demokratická doktrína, principy a zásady
- společenská   př.: demokratická společnost
- ekonomická   př.: demokratické tržní mechanismy
- procesně právní   př.: demokratické volby

Demokracie je institut určitých hodnot, které jsou vynutitelné ze strany státu. Je zde určitý charakter vztahů ve společnosti a stát jako garant a subjekt nadřazený by měl vycházet z vůle lidu. Stát byl rovněž obdařen pravomocemi vytvářet zákony, trestat porušení demokratických hodnot a vytvářet podmínky pro společenské blaho.

---

² Kolektiv autorů pod vedením Věry Petráčkové a Jiřího Krause: Akademický slovník cizích slov. I. díl, vydání Academia Praha 1995, str. 151

³ Palle Svensson: Teorie demokracie Brněnské přednášky. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 18

Demokracii dělíme na přímou a reprezentativní. Přímá demokracie je teoretický systém, v němž lid vykonává moc přímo. Za ústavní formy přímé demokracie lze považovat:

- lidové veto (dovoluje lidu vyjádřit se proti přijetí zákona parlamentem)
- referendum jako konzultace
- referendum jako přímé rozhodnutí ve věci⁴

Stát, který často využívá institutu přímé demokracie, je Švýcarská konfederace. Švýcarsko je demokracií polopřímou: referenda jsou četná, základem však je rozhodování zastupitelských sborů. Ústava tohoto státu byla přijata s určitými změnami v referendu roku 1999 v konsolidovaném znění původní ústavy z roku 1874.

Demokracie reprezentativní je systém, v němž se suverenita lidu neuskutečňuje přímo, ale prostřednictvím k tomu vytvořených institucí. Jedná se o delegovanou suverenitu na zástupce lidu v systému, v němž vůle orgánu, zvaného zastupitelský (reprezentativní), je vyjádřením vůle lidu (národa), aniž by se vyžadovalo znát, zda se tato vůle shoduje s reálnou vůlí lidu.⁵

V reprezentativní demokracii se nevyklučuje způsob přímé demokracie prostřednictvím referenda. Tento demokratický institut se však užívá výjimečně a vysokou roli hraje politická angažovanost a nezájem elit na přímém rozhodování lidu. Zde se setkáváme se zjevným limitem demokracie. Je pravdou, že se společnost v různých časových úsecích chová odlišně a nedokáže se vši odpovědností posoudit politické, ekonomické a sociální dopady, které vznikají během legislativního procesu, nelze však upřít větší působení lidu na své zástupce. V dnešní době drtivá většina států západní civilizace upřednostňuje demokracii reprezentativní, jako jsou Spojené státy americké, Velká Británie, Francie, Německo a také Česká republika.

1.2. Historie demokracie

1.2.1. „Primitivní demokracie“ dle Dahla

Dahl popisuje ve své knize *„O demokracii: Kde a jak vznikla demokracie?“* kmenovou společnost, která si rovněž během lovu, sběračské či zemědělské činnosti vytvářela určité

---

⁴ Karel Klíma a kolektiv: Encyklopedie ústavního práva, Vydání: ASPI, str. 134, 135

⁵ Karel Klíma a kolektiv: Encyklopedie ústavního práva, Vydání: ASPI, str. 136

instituty, a to takovým způsobem, že se kmen scházel, radil se a přijímal kolektivní rozhodnutí. Tutu formu demokracie označuje za *primitivní demokracii*. Demokracie potřebuje tzv. úrodnou půdu a podmínky, aby se vytvářela a rozvíjela a po mnoho tisíc let tedy byla určitá podoba této demokracie „nejpřirozenějším“ politickým systémem. Postupem času se tato forma rozhodování a vládnutí vytratila a vznikalo rozdělení společnosti na určité třídy, hierarchická pouta; demokracie se vytratily na delší dobu.⁶

Je vhodné upozornit na fakt, že primitivní demokracie byla prvopočátkem v rozvoji společnosti, což znamená, že přirozené není lepší ani perspektivnější. Historie ukazuje, že demokracie vymizela na více než tisíc let a ve světě byly využity jiné formy vládnutí, tudíž se demokracie stala nekonkurenceschopná. Proto lze uvažovat minimálně o skutečnosti, že tehdejší podoba demokracie neměla potřebné instituce a schopnosti sebereflexe, které jsou potřebné k trvale udržitelnému rozvoji této ideologie jako soustavy názorů, přesvědčení a posunutí společnosti do lepších zítřků. Kmen se skládal z více buňek, a to z příslušníků rodin, kteří osídlovali určité území. Lze rovněž dovozovat, že větší váhu v kmenu měli bojovníci, ale k sjednocení jednotlivého kmene či vícero kmenů pouhá síla nestačí. Aspoň ne navždy. Vždycky se najde někdo silnější, ctizádostivější a schopnější, který za sebou povede bojovníky a nemusí být tím nejsilnějším. Řídit organizovanou skupinu jako byl kmen vyřadovalo určité schopnosti a dovednosti, které vůdce získával na základě svých životních zkušeností.

1.2.2. Archaické Řecko

Půdu pro koncepci a vznik demokracie najdeme v archaickém Řecku, kde se uplatňovaly různé formy vlád a významnou roli zde hrály *poleis* - městské státy, které byly centrem dění dobového sociálně-politického života. Archaická řecká společnost se vytvářela po celá staletí. Hlavními centry života komunity obce byly *agora* - místo, kde se střetávali občané, a *akropolis* - místo společných obřadů a sídlo bohů veřejného kultu. Pro popsání společné ideje je vhodné uvést dílo Homéra *Ílias a Odysea*, které vzniklo na přelomu 9. a 8. století.⁷

Homér ve svém díle popisoval Kyklopy, kteří obývali ostrov, který je hojný na louky, pastviny plné koz a na vše potřebné pro založení obce. Kyklopy ale plnohodnotné

---

⁶ Robert Dahl: O demokracii, Vydání: Portál - Praha 2001, str. 16

⁷ Matúš Porubjak: Myslenie archaického Grécka, Vydání: Kalligram - Bratislava 2013, str. 20, 21

hospodářství neprovozovali, neznali pojem právo, nescházeli se k poradám a každý Kyklop odděleně svévolně vládnul nad svojí ženou, dětmi a nedbal na své druhy.⁸

V knize Homér popisuje rovněž i Faiáky, kteří zavítali na ostrov Kyklopů. Faiákové na rozdíl od nekulturních Kyklopů představují téměř dokonalou obec. Polis mají obehnanou stěnami a ve svém městě mají mnoho chrámů. Jsou zdatní řemeslníci a rolníci. Pěstují ve svých zahradách olivy a další druhy ovoce. Faiácký královský pár Odyssea pohostí a přijme pod svou ochranu, zatímco Kyklop Polyfémus, místo toho aby Odyssea přijal, začne pojídat celou jeho posádku.⁹

Na základě interpretace tohoto díla lze dojít k závěru, že tímto popisem došlo k upřednostnění řádu nad anarchií. Řízené a ucelené uskupení v podobě obce, která má svoje soudy, zákony a hospodářství, je popisováno jako žádoucí faktor sloužící společnosti a jednotlivcům. Toto dílo směřuje k demokratickým principům, atributům a rozvoji v rámci demokracie tehdejší doby.

1.2.3. Klasická demokracie - demokracie v Aténách

První zmínka o demokracii se objevuje v 5. století př. n. l. u řeckého historika Hérodota. Jeho prostřednictvím je zaznamenána diskuze jistého Megabusa a Otanésa. Poprvé se zde spojuje pojem demokracie a násilné a hloupé nadvlády bezcenné lůzy.

Ideálem a ikonou demokratické polis byly Atény, avšak „aténská demokracie nebyla naprosto stabilní a neměnná.“¹⁰ Demokratické Atény měly určitá kritéria, která se neshodují s dnešním pojetím demokracie. Charakteristika tamní demokracie byla následující:

- politická rovnoprávnost: Právo účastnit se veřejného života měli pouze občané, synové aténských rodičů, starší dvaceti let. Z občanství byli vyloučeni otroci, svobodní cizinci a všechny ženy. Z celkového počtu 300 tisíc lidí mělo politickou

---

⁸ Homéros (1966): *Odysseia*, překlad M. Okál, Bratislava, (Od. 9, 131-160), (Od. 9, 112-115)

⁹ Matúš Porubjak: *Myslenie archaického Grécka*, Vydání: Kalligram - Bratislava 2013, str. 23, 24

¹⁰ Palle Svensson: *Teorie demokracie Brněnské přednášky*. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 20

rovnoprávnost pouze 40 tisíc, a proto vylučovala nejpočetnější složky obyvatelstva. Jedná se o *tyranii občanů*.¹¹

- přímá účast: Vytvořil se systém přímé účasti občanů, které se projednávaly na shromážděních.
- metoda výběru kandidátů do veřejných funkcí: Upřednostňovala se jednomyslná shoda, ale pokud k ní nedošlo, kandidáti byli vybíráni losem, nebo se pravidelně střídali. Vojevůdci byli voleni, protože se od nich vyžadovaly zvláštní schopnosti, znalosti a zkušenosti.
- funkční období: Všeobecné funkční období trvalo po dobu jednoho roku, ale například předseda rady padesáti byl ve funkci pouze po dobu jednoho dne.¹²

V době antického Řecka se společnost vyvinula a shromažďovala v obcích - *poleis*, které by mohly představovat dnešní státy. Atény nebyly celé Řecko a v různých *poleis* se demokracie chápala a chovala odlišně. V dalších městech převládala tyranie, oligarchie, a dokonce v dnešním pojetí nelze Atény přirovnat ke zcela demokratickému státu či formě vlády. Znakem dobré formy vlády je rozvoj a spokojenost obyvatelstva a města. Atény z celkového počtu 300 tisíc lidí měly 100 tisíc otroků, kteří pracovali a obhospodařovali pozemky čestných občanů. Nelze tvrdit, že každý měl politická práva a z toho lze uvozovat, že demokracie v Aténách měla nádech aristokratické formy vlády.

Atény vzkvétaly jako námořní velmoc a polis s velkým počtem obyvatel. Dobyvačné války přinášely velké bohatství. Možnost účasti občanů a jejich představa o sounáležitosti s polis zajistily aténské společnosti demokracii v delší působnosti a trvanlivosti. Na základě zkušeností a možná i z větší míry závisti se jiné *poleis* přikláněly k této formě fungování společnosti. Atény v té době byly jakýsi maják pro ostatní městské státy, které se chtěly rozvíjet a prosperovat. Nelze říci, že Atény byly v určitém vakuu, protože zároveň byly obchodní, námořní a vojenskou velmocí. Občané polis uzavírali příměří, vyhlašovali války, uskutečňovali obchodní transakce, hospodařili s půdou, měli vinice, skot a jejich blahobyt

---

¹¹ David Held: *Models of Democracy*, Vydání: Cambridge: Polity Press 1987, str. 23

¹² Palle Svensson: *Teorie demokracie Brněnské přednášky*. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 20

byl v tehdejší době srovnatelný s Babylonem. Bohužel rozkvět Atén netrval ani celé století a po dobytí Atén demokracie ustoupila tyranii.

Za této éry to mohla být jedna z lepších forem vlády, avšak je podmíněna malým počtem obyvatelstva, ustálenou a konzervativní formou tehdejší aténské společnosti. Atény byly velkoměstem, kde na základě historických, geografických a společenských rysů Atény spolu s demokracií vzkvétaly. Výchova a začlenění občana polis hrála velkou roli v rozvoji polis. Každý občan se snažil začlenit do obce a nabízel jí svoje nejlepší schopnosti a vlastnosti, které během svého života nashromáždil. Lze tedy podotknout i Atéňana jako základní jednotku demokracie v Aténách.

1.2.4. Antičtí kritici demokracie

Antická demokracie vznikala spontánně a žádný filozof ji přesně nedefinoval. Často se ovšem připomíná slavná řeč aténskému státníku Perikla, který vyzdvihuje svobodu obce a rovnost občanů. Atéňané měli v rámci svého společenského života určitou formuli chování a uspořádání společnosti, a jelikož byli konzervativní, přenášeli tuto tradici z generace na generaci.

Tehdejší řečtí filozofové a rétoři se zasazovali o co nejsmysluplnější názor na svět a jak nalézt principy existence a soužití Řeků s ostatním světem.

Zlom nastal při vzniku tzv. *sofistů*, kteří se začali zajímat o dění a poměry uvnitř řecké společnosti. Doboví sofisté se zabývali otázkami náboženství, práva a mocenského postavení. Dle Hippiase z Elidy přirozené právo bylo výš než zákony státní moci a zákon je tyran lidí, protože zasahuje násilnou formou do přirozenosti subjektů práva. V táboře sofistů nastaly neodstranitelné rozdíly. Mladší generace sofistů se přikláněla k vládě aristokracie a starší generace k vládě demokratické.¹³

Velkou roli pro pochopení tehdejší demokracie najdeme u kritiků této ideologie, jako jsou Sokrates, Platón, Aristoteles.

1.2.5. Sokrates (469 - 399 př. n. l.)

Sokrates se narodil roku 469 př. n. l. v rodině sochaře a porodní báby. Sokrates se zúčastnil tří válečných tažení, v nichž vynikl statečností a trpělivostí. Byl Atéňan a v ulicích Atén se

---

¹³ Karolína Adamová, Ladislav Křížovský: Dějiny myšlení o státě, Vydání: Codex 2000, str. 64, 65

procházel se svými žáky, s nimiž vedl dialogy. Sokrates sám nezanechal žádný spis. O jeho myšlenkách se dozvídáme z děl jeho žáků, například z díla Xenofonta *Vzpomínky na Sokrata*. Dle Sokrata vládnout mají jen lidé, kteří jsou znalí, tedy nikoliv ti, kteří jsou vybírání losem nebo se k moci dostali násilím a lstí. Rovněž Sokrates podotkl fakt, že zkáza obce tkví v nekompetentních vůdcích. Sokrates uznával jako sofisté existenci přirozených a psaných zákonů. Dle jeho myšlenek: co je zákonné, je i spravedlivé a projevem ctnosti pro občana je poslušnost vůči zákonům. Jeho nejzásadnější eticko-politickou myšlenkou všech dob byl požadavek *žít v pravdě*. Roku 399 př. n. l. byl obviněn z kažení mládeže a bezbožnosti, následně vypitím jedu byl popraven. Jeho odkaz přes staletí sdíleli: Jan Hus, T. G. Masaryk nebo Václav Havel.¹⁴

Detailněji k sokratovským názorům: Jedním ze Sokratových požadavků bylo *žít v pravdě*. Pokud člověk bude *žít ve lži*, lze hovořit o lži jako o něčem, co nemá žádný řád a je zcestnou a smyšlenou rozumovou složkou. Lež generuje jen další lež, která je nevyzpytatelná a nemá řád. Proto je to jakási forma anarchie, kde řád, spravedlnost či morální principy jsou potlačeny a veškerá forma pořádku, řádu a zákonů se setkává s odporem. Jedině poslušnost vůči zákonům umožňuje člověku cítit se po právu a zhojit svoje jednání tím, že se chová zákonně. Dalším aspektem je moralita chování, která se může krýt nebo rozcházet s právem, ale v tom případě zde nutně přistupuje povinnost státu zajistit, aby k této rovnováze nedocházelo.

Další Sokratovou tezí bylo vyjádření představy zkázy obce nekompetentními vůdci. Obec - *polis* v antické době představovala mikro stát, ve kterém se shromažďovalo obyvatelstvo obce, v němž se řešily aktuální problémy a přijímaly se zákony. Pokud by do vlády obce pronikli vůdci, kteří se, jak Sokrates uvádí, do těchto pozic dostali násilím či lstí, ohrozil by tento zásah ve formě zákonů, zavedení nepřijatelného způsobu chování, expropriace, nesmyslných válečných tažení apod. veškeré obyvatelstvo obce. Lid si zaslouží takové vůdce, jaké si sám zvolil nebo kterým umožnil dostat se na vrchol moci. Občané by měli kontrolovat své vůdce a neumožnit jim, aby se chovali jako tyrani a despotové. Zde je na místě otázka, jestli tato kontrola neohrozí výkon funkce establishmentu.

---

¹⁴ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 54, 55, 56

1.2.6. Platón (427 - 347 př. n. l.)

Platón se narodil v roce 427 př. n. l. v aristokratické rodině, což ho poznamenalo v jeho způsobu myšlení. Jeho učitelem byl Sokrates. Ve svých dvaceti osmi letech se stal svědkem smrti svého učitele.¹⁵

„Cílem Platónovy filozofie je ‚rozpomenout se‘ na prapůvodní příčinu veškeré existence, objevit pravý řád světa, vnést stabilitu do chaotického světa a dosáhnout klidu: ‚Klid je božský, změna zlá.‘ Součástí řádu je i hierarchie idejí - tou nejvyšší, k níž všechno směřuje, je Dobro, které je ‚příčinou a smyslem bytí‘.“¹⁶

Za nejznámější dílo Platóna lze označit *Ústavu*, která se skládá z deseti knih. Platón v tomto díle nabízí řešení krize, kterou on sám zažil během útoku Sparty na Atény; co ovšem nenabízí, je praktické řešení k dosažení konceptu ideálního státu.¹⁷

Platón rozděluje obyvatele do tří vrstev:

- filozofové
- strážci, správci a bojovníci
- výrobci hmotných statků: zemědělci, řemeslníci a obchodníci¹⁸

První dvě skupiny (filozofové a strážci) se podílely na věcech veřejných. Podmínkou bylo oprostit se od majetku a rodin, protože podle Platóna by jim tyto statky překážely spravovat a sloužit státu.

Filozofové měli za úkol spravovat stát a ztotožňovat se se zájmy celé obce.

Úkolem strážců bylo sloužit státu a bránit jej proti jeho nepřátelům, ať už vnitřním, či vnějším.

---

¹⁵ tamtéž, str. 57

¹⁶ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 58

¹⁷ tamtéž, str. 59

¹⁸ Karolína Adamová, Ladislav Křížovský: Dějiny myšlení o státě, Vydání: Codex 2000, str. 69

Podstatou třetí skupiny obyvatel, což byli výrobci hmotných statků, je zajistit výživu státu a obyvatelstvu. Mohli vlastnit majetek, mít rodinné vazby; nesměli však rozhodovat v otázkách obce, protože mohli být zaujatí.

Ve svém díle *Ústava* Platón rovněž uvádí formy státu od nejlepší k nejhorší:

- *Aristokracie* = vláda nejlepších. To znamená vláda filozofů, která se dále dělí na základě zúčastněných osob. Pokud je těch „nejlepších“ více, jedná se o aristokracii; pokud vládne jeden, jde o monarchii.
- *Timokracie* = vláda ctižádostivých. Vlády se ujímají strážci z důvodu neschopnosti vládců či porušení majetkové rovnosti.
- *Oligarchie* = vláda bohatých. Zde je striktní rozdělení obyvatelstva na bohaté a chudé. Vlády se ujímají boháči ve svůj vlastní prospěch a chudé obyvatelstvo je čím dál chudší. Pro podíl na vládě je nezbytné býti velmi majetným.
- *Demokracie* = vláda nevzdělané lůzy. Platón upozorňuje, že ta může nastat v případě, že oligarchové překročí meze a chudí rovněž budou prahnout po statcích, moci a bohatství. Demokracii vnímá jako druhou nejhorší formu státu, kde vládne nezkrotná svoboda a následkem může být příchod vládce, který začne omezovat všechny.
- *Tyraniida* = vláda nesprávného a neomezeného vládce, který vykořisťuje obyvatelstvo a snaží se o získání co největšího prospěchu pro sebe a své vyvolené.¹⁹

Platón byl inovátorem a jeho nejpropracovanější koncepce státu posloužila pro rozvoj politických teorií, forem vlád a dodnes slouží jako pomůcka v oblasti politologických zjištění. Rozdělení obyvatelstva do tří tříd je vnímáno jako věc nutná a v tehdejší době obvyklá. Jednalo se o otrokářskou společnost, nejtěžší práci vykonávali otroci. Platón hodně cestoval, pobýval i v Egyptě, kde fungoval princip kastovní společnosti. Proto se lze domnívat, že toto uspořádání společnosti Platóna inspirovalo a své poznatky rozšířené a přizpůsobené aténským podmínkám zaznamenal ve své *Ústavě*.

Autor diplomové práce neouhlasí s nutností zprostit první 2 třídy obyvatelstva majetku a rodin. Člověk je tvor sociální a má jisté pudy, které se na něj přenášejí prostřednictvím

---

¹⁹ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 60, 61, 62

genů po tisíciletí. Pokud se jedná o majetek, lidé mají potřebu určitých jistot, jako je domov, majetek, prostředky směny a další existenčně nezbytné statky. Proto je velmi nevhodné, ba co víc, zcela nežádoucí, aby tyto třídy neměly majetek a rodinu, nebo ho měly společný. Pokud by se měly vytvářet a rozdělovat skupiny obyvatelstva, filozofové a strážci by měli mít nashromážděné statky, rodinu a majetek již před začátkem výkonu svých funkcí. Majetek by měli spravovat správci, kteří by obyvatelstvu podávali výroční zprávy o stavu a zhodnocení majetku vládců. Po ukončení funkce by se spravovaný majetek vracel původnímu majiteli. V současné době můžeme najít paralelu pokud se podíváme na ministra financí České republiky. Andrej Babiš jako jeden z nejbohatších v České republice by měl před nástupem do své funkce ministra svěřit svůj majetek trustu. Pro lepší kontrolu, zda nedochází ke střetu zájmů, by však do tohoto trustu měl přistoupit státní kontrolní orgán v podobě NKÚ, který by nestranně poskytoval informace zda nedochází ke střetu zájmů. K tomu však dodnes nedošlo.

Ve věci rodiny je třeba podotknout, že právě rodina je základem státu; a pokud od tohoto institutu upustíme, což je pro člověka nepřírozené, odtrhneme ho od reality a potřeb bližních. Rodina na člověka působí blahodárně, jestliže se jedná o rodinu, která je čestná a vážená. Pokud by tomu bylo naopak, nemohou z této rodiny vzejít schopní vůdci.

Pokud jde o formu vládnutí se autor diplomové práce názorově shoduje s Platónem, který byl zastáncem aristokracie. Platón programově neupřednostňoval aristokracii, jejímž členem sám byl, ale objektivně vláda aristokracie je vládou nejlepších z nejlepších a z tohoto hlediska je zcela férová a lid by měl její představitele následovat a brát si příklad z těch nejlepších. Vystává otázka, jak tyto reprezentanty najít. Pro efektivnější výběr těch nejlepších je třeba změnit systém z volebního na systém výběrového řízení. Jako základní předpoklad by měl být určitý znalostní test, který prověří inteligenci žadatele, dále pak jeho rozhodovací schopnost a psychickou odolnost. Dalším kritériem by měly být zkušenosti daného adepta: jeho přínos společnosti, jeho dosavadní výsledky v soukromém sektoru, a jako další by se měl adept a jeho majetkové a osobní poměry prověřit ze strany finančního a analytického kontrolního orgánu, který vydá kladné či záporné stanovisko. Autor diplomové práce se domnívá, že by se ve společnosti měly vytvořit skupiny osob, které by se povolávaly k výkonu funkce pro stát a jeho příslušníky. Aristokraté by měli mít právo na určitá privilegia a výsady, kterými by byli odměňováni za jejich schopnosti jako např.: udělení čestných titulů, daňové úlevy, určité sociální služby zdarma. Aristokraté by

rovněž měli dbát o obyvatelstvo jako o celek, protože jejich majetek, původ a schopnosti vzešly právě ze společnosti, ve které vládcí vyrůstali a žijí. Pokud by chtěli dopřát svým dětem klidný rozvoj osobnosti a perspektivní život, měli by se starat o obyvatelstvo jako o svou rodinu.

Timokracie dle pojetí Platóna se jeví jako nestabilní forma vlády. Pokud přetrvá touha strážců po majetku, může nastoupit oligarchie. Timokracie nastupuje po selhání aristokratické formy státu.

Oligarchie se jeví jako velmi špatná forma vlády. Bohatí občané zneužívají svého dominantního postavení a jsou jako draci, kteří stráží své poklady, jež nepouští ze svých drápů, ba naopak. Zvětšují si svoje majetky na úkor obyvatelstva, které jim dané statky vytváří. Je to zcela nespravedlivá forma státu, v níž je přístup k majetku a moci ve značné míře omezen a chod státu závisí na skupině oligarchů.

„... Je však podle Platóna demokracie nejhezčím ze všech zřízení. Díky tomu, že umožňuje rozkvést nejrůznějším životním stylům, vypadá jako „pestré roucho hýřící všemi barvami.““²⁰ Demokracie je dle vyjádření Platóna vládou lůzy, která je neobratná, zcestná a má za následek zkažení společnosti ale i přesto je nejhezčí. Je vládou, která dokáže svými svobodnými principy zničit právě ty ustálené formy chování, z nichž vzešla. Demokracie, ve které svoboda překročí svoje meze, umožní nástup tyranie.

Platón se o tyranii vyjadřuje jako o nejhorší formě státu. Tyranie je prosazování práva jen jediného vládce - tyrana. Všichni ostatní jsou za své odlišné smýšlení, názory a představy, jež se neshodují s představou tyrana, perzekuováni, stíháni, zabíjeni a mučeni. Tyran se vyžívá ve své beztrestnosti a násilném protlačování práva. Chce ukořistit veškerou moc ve státě a touží být bohem či jinou nedotknutelnou autoritou ve státě. Tato forma vlády může vést k jeho úplnému zničení, genocidě obyvatelstva a nakonec i k celkové devastaci.

Vedle Platónovy *Ústavy* je třeba poukázat na jeho dílo *Nomoi*. Toto posloužilo k vývoji politických systémů a politických teorií ve věcech státu a práva. V tomto díle Platón definoval jejich vzájemnou symbiózu: dobrý stát je právní stát a ve státě by měly vládnout zákony.²¹

---

²⁰ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 62

²¹ tamtéž, str. 64

1.2.7. Aristoteles (384 - 322 př. n. l.)

Aristoteles se narodil v rodině lékaře v Thrákii a nebyl aténským občanem, jako byli jeho učitel Platón a Platónův učitel Sokrates. Aristoteles byl pozván Filipem Makedonským ke dvoru, aby vychoval následníka trůnu a budoucího velkého dobyvatele Alexandra Makedonského. Aristoteles vychovával nástupce trůnu po dobu tří let, vzdělával jej ve vědách jako jsou filozofie a politické vědy. Aristoteles na vlastní oči viděl krach Atén – městský stát byl dobyt Makedonci.²²

I přesto, že Aristoteles byl žákem Platonovým, různili se ve svých názorech a zjištěních. U Platóna bylo základem intuitivní myšlení, u Aristotela převládalo empiricko - analytické poznání. Aristoteles neuznával jednotnou politickou či morální normu. Aristoteles jako jeden z nejvýznamnějších filozofů rozděloval filozofii do dvou kategorií. Jedna byla obecná, kam spadaly otázky lidské existence, a druhá byla kategorie praktická, kam patřila politika a etika.

Rovněž se rozchází s Platónem ve vizi *polis* - městského státu. Poukazuje na to, že myšlenka ideálního státu je chybná a vývoj státu je založen na mnoha okolnostech, a tudíž nelze vytvořit modifikaci jednoho nejlepšího státního zřízení. Platón věřil ve vizi dokonalého státu a lze ho považovat za idealistu. Aristoteles pohlížel na svět, jaký je, a lze ho považovat za realistu.²³

Jedním z nejdůležitějších děl Aristotela je *Politika*. Skládá se z osmi knih a pro autora „*je ústředním tématem obec, resp. stát. Ta je nejvyšší formou lidského společenství, je původnější a prvotní a rodina i jedinec z ní vycházejí.*“²⁴

Jak již bylo popsáno výše, podle Aristotela se jedinec formuje a vytváří se v rodinném kruhu, kde přebírá určité návyky, zvyky, tradice a formu chování. Rodiny a jedinci v ní vytvářejí obec, která je předpokladem pro vznik státu. Aristoteles uvádí, že pokud jedinec není v rodině, je buďto bůh, nebo zvíře. Člověk kolem sebe od pradávna vytvářel společnost, a tedy i základ pro stát. Jednalo se zejména o reprodukční potřebu - jedinec potřeboval protějšek k početí a výchově dítěte. Další faktor byl přirozeně ekonomický,

---

²² Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 64, 65

²³ tamtéž, str. 67, 68

²⁴ tamtéž, str. 68

rodina shromažďovala statky a dělila se o ně s méně schopnými či dočasně nemocnými. Byl to rovněž závazek jedince ve vztahu k jeho rodině, jako je tomu i ve státě. Jedinec má svoje práva a povinnosti, které udržují správné a reálné fungování státu a společnosti v něm.

Aristoteles v díle *Politika* rovněž uspořádal formy vládnutí na základě počtu zúčastněných osob a jejich cílů. Za žádoucí a správnou formu vlády považoval Aristoteles monarchii, aristokracii a politeiu. Naopak za neefektivní a neproduktivní formy vlády považoval tyranii, oligarchii a demokracii.²⁵

Aristoteles byl částečně ovlivněn Platónem, jelikož byl jeho žákem. Nelze však říci, že převzal veškerá Platónovy názory. Aristoteles a jeho žáci vedli velký průzkum řeckých polis. Ukázalo se, že ve většině případů byly formami vlády oligarchie a demokracie.

Aristoteles ještě před Charlesem de Montesquiueu a Velkou francouzskou revolucí rozděloval moc na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Ovšem ne ve smyslu oddělených mocí, nýbrž specifických činností jako je vytváření zákonů, rozsuzování sporů, běžná správa obce. Také rozděloval volební právo na volební právo aktivní a volební právo pasivní s poznámkou, že volební právo se odvíjelo od různých zvyklostí a tradic, tudíž v každé polis - městském státě toto volební právo nebylo sjednoceno, a ani nemohlo být. Takže volební právo bylo různorodé a záleželo nejenom na zvycích, ale i na vůli vládce a zákonech. Ideálním uspořádáním a formou vlády je pro Aristotela politeia, která kombinovala výhody demokracie a oligarchie. Politeia částečně svou formou vyjadřovala reprezentativní demokracii v níž vládne menšina ve prospěch většiny na základě volby většiny. Většina by měla možnost kontroly nad menšinou a mohla mít právo na její sesazení.

V rámci rozdělení tříd Aristoteles zdůrazňuje, že základem pro stát je střední třída, tzv. *mezon*, což znamená, že tato třída je schopna žít v konsensu v rámci celé společnosti a spojovat ji na rozdíl od chudých a bohatých.²⁶

Aristoteles podstatným způsobem ovlivnil filozofické a politické myšlení až po dnešní dobu. Aniž bychom si to uvědomovali, říkáme postuláty, aniž bychom věděli, kdo první je

---

²⁵ tamtéž, str. 69

²⁶ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 69, 70

pronesl a kdo byl zdrojem těchto myšlenek. Filozofie Aristotela byla v tehdejší době průlomová a až po více než dvou tisících letech Charles Wright Mills rozvinul teorii o střední třídě. Téma rozdělení moci pomohlo Ch. Montesquieu při jeho tvorbě díla *O duchu zákonů* nebo rovněž anglickému filozofovi Johnu Lockovi. Aristoteles je velice významnou postavou v řecké filozofii. Je také neodmyslitelným patriarchou v dnešní politologii. Díky patří i Platónovi a Sokratovi. Tito tři velcí učenci po tisíciletí nechávali odkaz budoucím generacím a v jejich dílech je i v dnes možno nalézt mnoho potřebného.

1.3. Historické dědictví řeckého pojetí demokracie

Na základě výše uvedených skutečností bylo možné zaznamenat vývoj demokracie v archaickém a antickém Řecku - především v Aténách. Nelze však představu tehdejší demokracie porovnávat s ideou demokracie v dnešní době. Pojem demokracie pro Řeky nebyl vnímán ustáleně a neměl jednotnou definici, ale autor diplomové práce nyní uvede několik znaků, které jsou typické pro demokracii v tehdejší době:

- Demokracie byla chápána v řeckém pojetí v rámci starší doby pozitivně, například Periklem, na rozdíl od tří mudrců Sokrata, Platóna a Aristotela, kteří se velmi nemile vyjadřovali ohledně demokracie a její formy vlády.
- Demokracie se spojovala se svobodou, což tehdy spíše znamenalo anarchii. Řekové vnímali svobodu tak, že je „vše dovoleno“. Aristoteles však předpokládal, že pouze svobodná polis se svobodným obyvatelstvem se dokáže rozvíjet.
- Dle tehdejšího pojetí byla demokracie především vláda chudé většiny. V rámci otrokářské společnosti se myslitelé zabírali otázkou skupin ve společnosti a vztahu demokracie a vlády chudé většiny. Řecké pojetí demokracie je pro nás pramenem poznání vývoje demokracie, což je nezbytné pro takové oblasti jako je politologie, sociologie, filozofie, ústavní právo, právo subjektivní, objektivní, právo přirozené a teorii práva.

Demokracie byla spojována s přímou účastí občanů na rozhodování v městském státě. Rovněž existoval určitý census, který lze podřadit pod prvky aristokracie, a to že na rozhodování se mohli podílet pouze svobodní, dospělí v daném státě narození muži, nikoliv však ženy, děti, otroci a ani cizinci, i přesto, že v polis už žili delší dobu.

Demokracie i v takové době měla svoje limity. Tyto limity se projevovaly tím, že společnost nebyla na tuto formu vlády připravená a demokracie měla silnou konkurenci, se kterou nebyla schopna soupeřit o místo nejlepší z forem vlády. Tehdejší otrokářská společnost, která vyčleňovala prakticky většinu žijících lidí ve své polis, nemohla umožnit otrokům, aby se podíleli na správě jejich polis. Další nedostatek demokracie lze spatřovat v minimu institucí, které by kontrolovaly rozhodovací proces, dbaly by o spravedlnost a řád, uspokojovaly by veškeré požadavky ve společnosti. Pokud by ve většině polis byla nastolena demokracie, přerostla by v chaos a anarchii; v tu chvíli by se jistě našli vůdcové, kteří by měli ambice vládnout a nahradit tím předchozí elitu. Tak vzniká rozporuplná situace, poněvadž by nová elita nahradila tu starou a mohla by pokračovat ve stejné formě vlády jako elita předtím.²⁷

1.4. Doba zapomnění

V době, kdy Makedonská říše nejdříve v čele s Filipem II. Makedonským a poté s Alexandrem Velikým dobývala obrovská území a na Apeninském poloostrově se rozšiřovala Římská říše, docházelo k zániku tehdejších městských států v Řecku. Vše se muselo podrobit imperiálním a dobovačným válkám a po rozdělení Makedonské říše již nelze hovořit o městských polis jako o jednotlivých městských státech.

Demokracie tedy mizí z pořadu dne. Sice i nadále existují určité demokratické prvky v rámci Římské republiky, kde vládne senát a existují zde volby prostřednictvím shromáždění plebejů a patricijů; nejedná se však o demokracii ve smyslu, v jakém ho chápaly Atény. I přesto, že další prvky demokracie můžeme spatřit v městských státech Itálie ve 13. až 15. století, což zachycoval ve svých dílech Machiavelli, nelze hovořit o demokratickém zřízení. Demokracie od dob Aristotela prodělala velkou krizi a na základě hodnocení demokracie ze strany Sokrata, Platóna a Aristotela byla oslabenou, opovrhovanou a znehodnocenou formou vlády. Po dobu více než tisíc let ve světě vládli vůdci kmenů, králové, konzulové, císaři, vojevůdci, aristokratická šlechta, dóžata, baroni, knížata a další. Předpokladem pro znovuzrození a objevení demokracie byl *liberalismus* a jeho hlavní představitel - Angličan John Locke. Později na něj navázal, v rámci dělby moci, Charles Louis Montesquieu.

---

²⁷ Palle Svensson: Teorie demokracie Brněnské přednášky. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 27, 28

Je velmi pozoruhodné, že demokracie nenašla svoji oporu ve společnosti po dobu od Aristotela k Lockovi, Montesquieuovi a Rousseauovi. Lze uvažovat o tom, že společnost neměla potřebu fungovat v tomto společenském uspořádání. Velkou úlohu rovněž sehrálo náboženství. Panovníci svoji majestátnost vydávali za status propůjčený bohem, a zdůrazňovali, že oni mají právo starat se jako pastýři o svoje stáda. Náboženství prosazovalo pokoru v každé situaci a panovníci tudíž měli vůči poddaným větší možnost prosazovat své cíle. Právě kvůli náboženství se vedly války, ať už se jednalo o křížácké výpravy do Svaté země nebo o konflikty uvnitř Evropy. Liberalismus, který vznikl v protestantské Anglii, posloužil jako odrazový můstek pro demokracii v novém pojetí, za podmínek příznivějších pro lid.

2. Rané počátky moderní demokracie

2.1. Liberalismus

Liberalismus v dnešním pojetí vznikl v protestantské Anglii a jeho představitelem byl John Locke (1632-1704). Jeho dílo *Dvě pojednání o vládě* sloužilo jako ospravedlnění opozice vůči monarchii. Důvodem pro vznik tohoto díla se stala revoluce v roce 1688, kdy byl povolán Vilém Oranžský, coby nový král místo sesazeného Jakuba II. Nelze říci, že raní liberálové byli demokraté, co je ale zcela jisté, že liberalismus tehdejší doby posloužil jako základ pro liberální demokracii. Zastávali konsensus ve společnosti a vládu většiny.

Liberálové požadovali individuální práva občanů a jejich zaznamenání do ústavy. Zasazovali se o dělení moci a omezení úlohy státu ve vztazích k občanům a zásahům do jejich práv. Volební právo mělo být upraveno ve společenské smlouvě, která by nemusela garantovat účast ve volbách pro všechny obyvatele. Společenská smlouva měla určit, o jaké skupiny obyvatel by se jednalo.

Dle Locka měl lid možnost stát změnit či odstranit formu vlády v něm, která mu nevyhovovala, pokud stát přestal plnit úkoly, kvůli nimž byl zřízen, a to v zásadě v důsledku zásadního selhání zákonodárné moci. Nejpodstatnějším měl být majetkový census, který položil základ pro placení daní ze strany majitelů půdy. Občané bez volebního práva měli možnost revolty. Z volebního práva vyplývá nutnost volby zástupců, kteří mají důvěru občanů. Důvěryhodní zástupci jsou legitimováni k vytváření zákonů a občané by tyto zákony měli mít za závazné.

Nelze však přesně určit, kdy se jedná o vzpouru legitimní a kdy ne. V rámci prosazování rozhodnutí Locke zastává názor, že je třeba aplikovat princip většiny a personifikuje tento princip do tělesa a zákonů mechaniky, kdy těleso se pohybuje tím směrem, kterým ho tlačí větší síla. John Locke se poprvé po Aristotelovi dotýká institutu dělby moci, která však

není nijak detailně propracována. Zmiňuje se zde moc zákonodárná, moc federativní, exekutivní a soudní moc v rámci moci výkonné. Nevytváří však určitý ustálený model.²⁸

Je velice pravděpodobné, že anglická společnost dané éry dospěla k tomu, aby se občané mohli a chtěli podílet na správě svého státu prostřednictvím volených zástupců. Tento pokrok posloužil nejen demokracii, ale i anglické průmyslové revoluci, což dalo impuls k dalšímu rozvoji Anglie.

2.2. Francouzské osvícenství

2.2.1. Charles Louis de Secondat, Baron de La Brède et de Montesquieu (1689-1755)²⁹

Vystudovaný právník na univerzitě v Bordeaux. Jeho ideou byl předpoklad, že život ve společnosti je podřízen přirozeným zákonům, stejně tak jak je tomu v přírodě. Snažil se najít spojitost mezi jednotlivými společenskými jevy a způsoby života a odhalit míru vlivu náboženství, podnebí a podobně.

Dle Montesquieuho zákony vyplývají z povahy věci a lidský rozum je obecný zákon, který vládne jednotlivým národům. Montesquieu se vyjadřoval o nezbytnosti vzniku státní moci, jelikož bez ní by mohlo dojít k boji všech proti všem a nerovnosti mezi lidmi. Poukazoval na dnes známé pravidlo, že ve válce mezi národy se má prokazovat co nejmenší zlo a během míru co nejvíce dobra.

Obrovskou pozornost vzbudilo jeho dílo *O duchu zákonů* z roku 1748, kde Montesquieu vypracoval teorii, podle které je hlavním rozdílem v zákonech různorodost ústav. Tedy pokud prostudujeme určitou ústavu, můžeme předpokládat určitý charakter zákonů v dané zemi. U určitých národů, u kterých zákon stojí nad panstvím dobra, je dobro v harmonii se zákony, a v některých státech se zákony naopak udržují pouze silou a násilím.³⁰

Montesquieu rovněž rozeznával tři druhy vlád: „*Jsou tři druhy vlád: republikánská, monarchická a despotická; vláda republikánská je ta, kde všechen národ, nebo aspoň část národa, má svrchovanou moc; vláda monarchická je ta, kde vládne sice jeden člověk, ale*

---

²⁸ Palle Svensson: Teorie demokracie Brněnské přednášky. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 32, 33, 36-39

²⁹ Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 183

³⁰ Karolína Adamová, Ladislav Křižovský: Dějiny myšlení o státě, Vydání: Codex 2000, str. 192, 193

*podle pevných a stanovených zákonů; naproti tomu ve vládě despotické určuje všechno jeden člověk svou vůlí, svými vrtochy, bez zákonů a bez určitých pravidel.*³¹

Dle Montesquieua spočívá síla republiky ve svrchované moci celého národa a pouze v tom případě se jedná o demokratickou republiku; nebo aspoň části národa, kdy se jedná o republiku aristokratickou. Autor knihy *O duchu zákonů* uvádí, že v demokracii je lid mocnářem z příčiny své účasti při volbách a rovněž poddaným, jelikož jmenováním do úřadu vytváří sám sobě autoritu. Rozdíly v případě demokracie, kde státní záležitosti obyvatelstvo obstarává samo, a aristokracie, kde za lid obstarávají státní záležitosti velmožové, jsou značné.³² Přínosem ze strany Montesquieua bylo rozpracování teorie dělby moci a její parciální definice na rozdíl od Jamese Locka.

Ve státě jsou tři moci:

- Moc zákonodárná (puissance législative – z fr.). Má být svěřena lidu či jeho zástupcům.
- Moc výkonná (puissance exécutive – z fr.). Měla působit na mezinárodní úrovni v rukou monarchy a jeho aparátu, a na jejím základě se mohly vyhlašovat války, zajišťovat bezpečnost státu, sjednávat mír.
- Moc soudní (puissance de juger – z fr.). Měla znamenat, že moc řešit spory ve věcech občanského práva a zločinného jednání měli nezávislí soudci vybíraní z lidu.

Charakteristikou je fakt, že jednotlivé moci mají vznikat nezávisle na sobě a že jednotlivé moci nelze ovlivňovat a uzurpovat všechnu moc jednou z nich. Dále je třeba zmínit inkompatibilitu funkcí v rámci dvou či tří mocí. Například nelze být nezávislým soudcem a členem zákonodárského sboru.

- Moc zákonodárná má pravomoc kontroly realizace zákonů ze strany moci výkonné a určuje obsah a meze jednání orgánů soudních a výkonných.
- Moc výkonná má právo se vyjadřovat k připravované legislativě a k přijetí nových zákonů. Moc výkonná si vyhrazuje právo jmenovat soudce.

---

³¹ Charles de Montesquieu: *O duchu zákonů*, Praha 1947, str. 22

³² Karolína Adamová, Ladislav Křížovský: *Dějiny myšlení o státě*, Vydání: Codex 2000, str. 193

- Moc soudní měla právo na přezkoumání rozhodnutí správních, a to z hlediska souladu se zákonem, a měla také právo tyto nezákonné akty zrušit. Rovněž mohla posuzovat soulad zákonů a ústavy, v duchu které se zákony mají přijímat. Z těchto důvodů je třeba zřídit ústavní soud. Dohlížet na věci volební, a to zejména na regulérnost volby členů v rámci moci zákonodárné, měl volební soud.

Montesquieu se taktéž zaobíral náboženstvím, respektive se vyhrazoval vůči nesnášenlivosti v rámci církve. Poukazoval na donucení občanů ze strany jedné církve, na inkvizici a věřil v náboženskou snášenlivost společnosti, která přivede společnost a náboženství k míru a porozumění. Dále se zasazoval o zrušení otroctví, čímž se stal de facto jedním z mála, kteří požadovali zrušení obchodování s černochoy a negoval otroctví jako takové. Montesquieu se dotknul i otázky sociálního státu, kde se nelze zprostit povinnosti státu poskytnout všem svým občanům existenční minimum pro důstojný život ve zdraví tím, že se hladovým lidem bude dávat nějaká almužna.

Charles de Montesquieu byl mužem, který poskytl dnešní demokracii základ pro rozdělení moci na moc zákonodárnou, soudní a výkonnou. Odkazoval se přitom na Aristotela a na Johna Locka. Zatímco Locke poskytl pouze teoretický náčrt problematiky rozdělení moci, Montesquieu rozvinul teorii mocí detailně. V dnešní demokracii fungují stejné principy jaké zastával Montesquieu a jeho přínos pro demokracii je tedy obrovský. Rovněž jeho pojetí mocností bylo inspirací ke vzniku Ústavy ve Spojených státech amerických a etablovalo je to jako nositele moderní demokracie.

Montesquieu se rovněž pokoušel o stanovení sociálních jistot pro chudé obyvatelstvo a poukazoval na nutnost státu o tyto obyvatele pečovat. Jedním ze znaků dnešní demokracie je sociální stát, který chrání slabé vrstvy obyvatelstva, pomáhá jim při rekvalifikaci a poskytuje dávky v rámci existenčního minima.

2.2.2. Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)

Jeho dílo *O původu nerovnosti mezi lidmi* pojednává o vzniku nerovnosti, která vychází z přirozených odlišností mezi lidmi jako je fyzický stav, schopnosti, věk či pohlaví, a odlišností morálních, a tedy politických. Jako morální odlišnost uvádí, že vznikem státu a soukromého vlastnictví došlo k oddělení lidí, kteří dříve žili jako divoši. Uvádí, že politické společenství vzniklo za účelem, aby bohatí uchovali svůj majetek a pod záminkou

„aby uchránili proti útlaku slabé, drželi na uzdě ctižádostivé, aby zajistili každému, co jeho jest,“³³ utvrdili svoje postavení ve společnosti a chránili svoje bohatství.³⁴

Dílo *O společenské smlouvě* je jakýmsi předchůdcem Ústavy, která je v dnešní demokracii nutným znakem suverénního státu. Svobodní lidé vytvoří nadosobní celek, na základě kterého budou občané v tomto celku podřízeni státní moci. Občany se lidé stávají na základě všeobecné vůle a konsensu, který se vytvořil během vzniku společenské smlouvy, a proto je občan povinen řídit se zákony tohoto svazku a musí strpět možné sankce za jejich porušení. Jean-Jacques Rousseau rozvíjí teorii, která sehrává důležitou úlohu v rámci souvislostí mezi projevením vůle a volbami.³⁵ „Každý z těch, kdo odevzdávají hlas, projevuje svůj názor, a sčítáním hlasů se zjišťuje obecná vůle. Převáží-li opačný názor, než je můj, znamená to pouze tolik, že jsem se mylil a že to, co jsem považoval za všeobecnou vůli, nebylo vůlí celku.“³⁶ Společenskou smlouvu vnímá Rousseau jako shodu všech se všemi, kdy nad rámec odevzdání svého hlasu je lid smířený s výsledkem, který vznikne rozhodnutím většiny.

Jean-Jacques Rousseau vnímá ideál přímé demokracie jako místo, kde se občané znají, mají možnost vykonávat svá hlasovací práva a podílet se na řízení státu. Jeho inspirací byla aténská polis a Ženeva, kde se narodil. Měl za to, že referendem se má přijímat každý zákon ve státě. Byl odpůrcem předání moci obyvatelstvem poslancům, kteří by měli být pověřenci lidu. Rousseau v rámci projektu na vytvoření polské ústavy navrhoval rozdělit ji do třiceti tří států a sjednotit tyto státy do jedné federace. Jako inspirace mu posloužilo Švýcarsko. Na jeho teorie navazovali němečtí myslitelé Kant, Marx, Hegel, kteří uplatňovali prosazení autority státu či národa nad zájmy jednotlivců. V preambuli Deklarace práv člověka a občana z 26. srpna 1789 stojí, že se lidé rodí a zůstávají svobodní. Toto ustanovení poukazuje na Rousseaua a jeho podíl na ideji pro revoluční hnutí.³⁷

---

³³ J. H. Störig: *Malé dějiny filozofie*, Vydání: Praha, Zvon 1992, str. 270

³⁴ Lukáš Valeš: *Dějiny politických teorií*, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 198

³⁵ tamtéž, str. 199

³⁶ J. H. Störig: *Malé dějiny filozofie*, Vydání: Praha, Zvon 1992, str. 271

³⁷ Lukáš Valeš: *Dějiny politických teorií*, 2. rozšířené vydání. Vydání: Aleš Čeněk 2007, str. 200, 201

Rousseauova filozofie posloužila jako jedna z podstatných myšlenek pro Velkou francouzskou revoluci a také pro vznik americké *Listiny práv* (angl. *Bill of Rights*). Pro lidstvo je potřeba, aby se zakotvila přirozená práva, jako je právo na život (viz Rousseau). Člověk jako tvor společenský by si měl vymezit potřebu chránit lidský život a lidskou důstojnost. Pokud k tomuto nedojde, člověk se může chovat „jako zvíře“ a poškozovat zájmy většiny ve svůj prospěch na základě vývoje situace, v níž je tento člověk v pozici silnějšího, mocnějšího či chytřejšího. Již z Bible je znám hřích vyjádřený v příkazu „Nezabiješ“. Ve společnosti, kde převládá strach z usmrcení a vyvolává nejprimitivnější pudy, jako je touha po přežití, nelze dojít k míru a lidé, společnost a stát jsou nuceni chovat se násilně, neohleduplně, a to vše proto, aby se tyranii pokusili vymanit z tyranie.

Rousseau dává lidem a společnosti víru a naději, že za jakýchkoli okolností existuje přirozené právo - právo na život - a že se lidé rodí a zůstávají svobodní. V dnešní době toto pravidlo bereme jako samozřejmost, ale v různých částech světa, kde není demokracie etablována jako forma vládního zřízení, dochází k vykořisťování dětí, etnických menšin a žen. Totéž platilo i před přijetím Deklarace práv člověka a občana, protože křesťanské náboženství nezakazovalo otroctví a lidé se rodili nesvobodní, odkázaní na svůj původ, a mohli být odvedeni do otroctví z důvodů všemožných provinění jako byly například finanční dluhy a jiné delikty. Lidé patřili určitým pánům, kteří měli právo o nich rozhodovat i v otázkách života a smrti. Rousseauova idea znamenala obrovský pokrok pro lidstvo a pro člověka - jedince. Revoluční hnutí, které se inspirovalo těmito myšlenkami, stavělo barikády, bojovalo s vojskem monarchie a lidé byli odhodláni položit svůj život za práva a svobody, které by zaručovala Deklarace práv člověka a občana.

2.3. Deklarace práv člověka a občana z 24. června 1793

Deklarace práv člověka a občana z 24. června 1793, poskytlka detailnější definice oproti *Deklaraci práv člověka a občana z 26. srpna 1789*. V upravené verzi z roku 1793 je vidno několik posunů. Cílem v rámci společnosti je veřejné blaho a vláda je od toho, aby umožnila lidu a člověku tato blaha a práva z nich užívat. Za nejdůležitější práva Deklarace označuje rovnost, svobodu, bezpečnost a majetek. Rovněž zde najdeme ustanovení týkající se majetku, a to ve čl. 19: „*Nikdo nesmí být zbaven sebemenší částičky*

*svého majetku, může se tak stát pouze tehdy, vyžaduje-li to nutný veřejný zájem, ale pak musí být vyvlastnění učiněno proti předběžné náhradě.*³⁸

V dalších člancích je uvedena svrchovanost lidu a podíl občanů při vytváření zákonů, možnost změny či úpravy ústavy a právo na povstání z důvodu zneužití a potlačení práv občanů. V *Jakobínské ústavě* sloužilo jako základ demokracie *Národní shromáždění*. Zástupci lidu se volili do Národního shromáždění v přímých volbách na dobu jednoho roku. Moc výkonná byla svěřena výkonné radě, kterou volilo *Národní shromáždění*. Rovněž byly určeny okruhy zákonů, které měly být předloženy lidu ke schválení v referendu.³⁹

Deklarace práv člověka a občana z 24. června 1793 s Deklarací práv člověka a občana z 26. srpna 1789 byly jedněmi z nejdůležitějších dokumentů pro vznik demokratické společnosti a politický vývoj pro celou Evropu.

Po svržení monarchie a jeho zavraždění byla nastolena jakobínská diktatura; pro společnost a demokracii byla důležitá hesla a teze, která s Velkou francouzskou revolucí přicházela. Jako primární právo se jeví právo přirozené, to znamená, že se každý rodí svobodný a rovný s ostatními ve svých právech. Vzniká zde snaha o potlačení monarchistického zřízení, oproštění se od buržoazních a majetkových censů. Jsou si rovni občané různých náboženství, barvy pleti a původu. Jako pojistka proti uzurpaci moci jednotlivcem je zavedena tzv. *svrchovanost lidu*, které patří veškerá moc, a lid má právo se vzbouřit proti útlaku práv občanů. Případný útlak jednotlivce lidem se chrání pomocí zákonů a represivních složek moci výkonné. V Deklaraci se uvádí, že nelze na základě libovůle zabavovat majetek jiných, což znamená, že je zde určité kogentní ustanovení, které brání komukoliv, a to i státu, zabavovat majetek občanům, aniž by se jednalo o veřejný zájem. V Deklaraci je zakotveno pravidlo, které uznává demokratická společnost a demokracie jako celek, a to princip *enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí*, kdy osoba může být zatčena na základě zákonů a způsoby, který zákon stanoví. Dále se zde projevují i další principy jako např. *zásada legality*.⁴⁰

---

³⁸ Miroslav Hroch, Vlasta Kubišova: Velká francouzská revoluce a Evropa 1789/1880, Vydání: Nakladatelství Svoboda - Praha 1990, str. 233

³⁹ tamtéž, str. 230-237

⁴⁰ Arnošt Skoupý: Texty k obecným dějinám kapitalismu I, Olomouc 1989, web: <http://www.historie.upol.cz/19/prameny/prava.htm>

Tato a další ustanovení slouží jako maják demokracii i v dnešní době. Demokracie se vydává různými směry a dochází k narušení demokratické formy vlády ve státě a nastolení autoritářských či jiných režimů. Velká francouzská revoluce a její lid však svým utrpením a odhodláním dokázali, že *Deklarace práv člověka a občana* je velmi potřebná, což historicky potvrdily tisíce francouzských revolucionářů ve snaze o demokratické zřízení a vládu lidu. Mnoho článků bylo rovněž použito při přijetí *Všeobecné deklarace lidských práv na zasedání III. Valného shromáždění Organizace spojených národů* jako rezoluce č. 217/III ze dne 10. prosince 1948, ke které se připojila většina tehdejších členských států.⁴¹ Československo se hlasování zdrželo.

2.4. Totalitní demokracie

Totalitní demokracie se zakládá na jediné a výhradní pravdě v politice. V případě totalitní demokracie je odmítáno stávající uspořádání, a proto je posuzována jako forma revoluční. Tato forma demokracie postuluje dokonalé schéma, po němž lidé vždycky prahli a k němuž logicky dojde. Politická ideologie má mít jednotný systém hodnot.

Počátky totalitní demokracie jsou zaznamenány v knize Jacoba Talmona *Původ totalitní demokracie (Origins of Totalitarian Democracy)*. Nejdříve jsou spatřovány v 18. století v období Velké francouzské revoluce. Tamější demokracie se stala průkopníkem, protože začala významně zasahovat do sfér ekonomiky, politiky, majetku a etiky. V době před Velkou francouzskou revolucí měli filozofové obavu radikálně uplatňovat a hlásat natolik reformní změny, jako tomu bylo v období dobytí Bastily.⁴²

Velká francouzská revoluce před koncem 18. století a totalitní demokracie přinesly svým příznivcům, což byli především zradikalizované masy, společenskou revoluci, která byla do té doby nevídaná a v rámci celé společnosti nemyslitelná. Tato revoluce se zvrhla v kombinaci tyranie a diktatury jedné politické strany, svrchovanosti lidu a komunismu v ekonomické sféře.⁴³

---

⁴¹ Tatjana Pollachová: *Všeobecná deklarace lidských práv a související dokumenty*, Vydání: ARIES, Ostrava 1993, str. 22

⁴² Pelle Svensson: *Teorie demokracie Brněnské přednášky*. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 56, 57

⁴³J. L. Talmon: *The Origins of Totalitarian Democracy*, Vydání: Secker & Warburg, Londýn 1952, str. 5, 6

Teze této práce se názorově shodují s autory Palle Svenssonem a Jacobem Talmonem - a to v tom směru, že demokracie přinášela ideu rovnosti, svrchovanosti lidu a nabízela možnost skoncovat s panovníkem, a tím i možnost rozhodovat o záležitostech státu a svého života.

Tato myšlenka se jak je uvedeno výše, autorovi diplomové práce jeví jako opodstatněná a racionální, avšak je třeba upozornit, že v rámci revolučního hnutí se dostávají do čela státu a společnosti zcela jiní lidé, než tomu bylo na začátku. Tedy lidé, kteří mají deformovanou představu o demokracii a právu. Tady je nutno shledat široké spektrum možností demokracie současně jako limitující, protože demokracie jako legitimnost v rámci revoluce může posloužit také jako prostředek k nastolení totalitní demokracie, a v tom případě nakonec revoluce s demokracií jako takovou nemá nic společného.

2.4.1. Totalitní demokracie v duchu arabského jara

Počátkem nepokojů v arabském světě se stalo sebeupálení mladíka v Tunisku dne 17. 12. 2010 z důvodu nepříznivé životní situace a následně arabské jaro zažily státy, jako jsou Egypt, Libye, Sýrie, a v dalších státech se konaly protesty nespokojených lidí.

2.4.1.1. Egypt 2011

Na náměstí Tahrír v hlavním městě Káhiře se na začátku roku začali scházet demonstranti, kteří protestovali proticchudobě a vládě tehdejšího čtvrtého egyptského prezidenta Mohammeda Hosního Mubaráka, který vládl od roku 1981.⁴⁴

*„Až události roku 2011 umožnily egyptskému obyvatelstvu svobodně si zvolit členy parlamentu a nového prezidenta.“*⁴⁵ Po demokratických volbách se k moci dostal Muhammad Mursí - vedoucí představitel hnutí *Muslimské bratrstvo*. Jak je možné, že demokracie umožňuje ve svobodných a demokratických volbách, aby se k moci dostal totalitarista (jistě by se také dalo říci extrémista) z čela dnes již zakázaného Muslimského bratrstva?

Svobodné volby jsou atributem demokracie a v případě, že dojde ve volbách k vítězství strany, která považuje volby za přežitek a prostředek dostat se k moci, aby ji později uzurpovala, neexistuje většinou žádná „brzda“, která by změnila vývoj z demokratického státu ve stát totalitní.

---

⁴⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Husn%C3%AD_Mubarak

⁴⁵ Eva Andersen: Egypt islám & demokracie. Vydání: Britské listy - 2013, ISSN 1213-1792

V Egyptě však tato „brzda“ existovala a byla jí armáda v čele s Abd al-Fattáh as Sísím, který jako hlavní představitel armády zabránil nástupu islamizace a nedemokratických principů. V případě převratu by se volby měly konat každý rok, aby se moc vystříдалa a lid měl právo se vyjádřit v referendu ohledně nové politické reprezentace. Nové parlamentní a prezidentské volby by se měly konat jednou ročně po dobu tří let. Tímto by se snížila možnost uzurpace moci a možnost změny směrování státu. Až po převratu a zatčení Muhammada Mursího došlo ke stabilizaci země, byly zrušeny nesmyslné zákony a návrhy zákonů. Další vývoj ukáže až čas.

2.4.1.2. Libye 2011

Ve stejném roce se odehrála revoluce, která požadovala svržení tehdejšího vůdce Muammara Kaddáfího. Situace dospěla až do fáze, kdy byl Kaddáfí zabit a moci se ujala radikálně smýšlející vláda ve městě Benghází. V roce 2012 proběhly svobodné a demokratické volby, které vyhráli liberálové a i přes veškeré svoje snahy strana *Spojenectví národních sil* nedokázala čelit tyranii a útlaku ze strany muslimských milicí.⁴⁶

Pokud se chce demokracie prosadit v určitém státě, je potřeba zavést takové reformy a modely, které by dovedly stát do víceméně přijatelné formy tak, aby nevládlo bezpráví, násilí a diskriminace.

---

⁴⁶ http://zpravy.idnes.cz/volby-v-libyi-vyhrali-liberalove-a-porazili-i-islamisty-p2f-/zahranicni.aspx?c=A120718_071834_zahranicni_ip1

3. Symbol demokracie Spojené státy americké (*The United States of America*)

3.1. USA jako přístav demokracie a otrokářská velmoc

Když v roce 1492 Kryštof Kolumbus s lodí Santa Maria objevil Ameriku pro celou západní civilizaci, nemohl tušit, že objeví místo, kde postupem času vznikne během kolonizace území, vraždění domorodého obyvatelstva, rozkvětu otroctví a po občanské válce nový druh demokracie, která se lišila od Aristotelova pojetí athénské demokracie.

„Nápadným rysem společenského zřízení Angloameričanů je to, že jsou bytostně demokratičtí.“⁴⁷

Američané se tedy od vzniku kolonií až po dnešní dobu projevovali svrchovaně demokraticky. Rovnostářský režim, do nějž nebyla dovezena z Evropy ani špetka aristokracie, se projevoval na pobřeží Nové Anglie. Je pravda, že existovali velcí majitelé půdy, kteří za pomoci otroků půdu obdělávali, nelze je však řadit k aristokratům jako v Evropě. Byli to spíše velcí statkáři, kteří neměli nájemce, proto pro ně pracovali otroci, důsledkem bylo to, že nevznikalo vazalství, a rovněž tito statkáři neměli výsostná privilegia.⁴⁸

Poukazuje se na fakt, že na základě vývoje angloamerické společnosti, jejich zvyků a tužeb po svobodě, se demokracie stává zcela racionálním a žádoucím východiskem pro politické zřízení a formu vlády.

Na druhé straně je možné se na angloamerickou společnost tehdejší doby podívat jako na vykořisťovatele lidských zdrojů. Z Afriky neustále připlouvaly další a další lodě a kolonizátoři s jejich pomocí budovali svůj majetek a základnu pro sebe a svoje potomstvo. Lze tedy pak dovozovat, že angloamerické společenství dospělo k takovému pokroku, že musela vypuknout válka Severu proti Jihu? Válka mezi státy Unie a státy

---

⁴⁷ Alexis de Tocqueville: Demokracie v Americe I. Vydání: Lidové noviny, Praha 1992, str. 39

⁴⁸ tamtéž

Konfederace nebyla vedena výlučně z důvodu zrušení otroctví, ale jako jeden z důvodů podstatných sporů mezi státy Unie a Konfederace. Vítězstvím států Unie sice došlo ke zrušení otroctví, ale práva menšin a černochů byla stále omezena, a docházelo k jejich diskriminaci. Afroameričani si museli sami vybojovat svá práva vleklými demonstracemi. Nedílnou součástí boje za práva černochů se stal baptistický kněz Martin Luther King, který teprve v roce 1963 pronesl světoznámý proslov s heslem: „*I have a dream.*“ (z angl.: „*Já mám sen.*“). V následujícím roce se mu dostalo celosvětového uznání a obdržel Nobelovou cenu míru. Lze stěží hovořit o demokratické společnosti, která segreguje a diskriminuje část svého obyvatelstva.

3.2. Ústava USA 1787; vznik, koncepce

Vzniku *Deklarace nezávislosti a Ústavy Spojených států amerických* předcházela revoluce, jejímž cílem byla svoboda a vymanění se z nadvlády koloniálních mocností. Jako svobodu vnímali Američané možnost předkládat spory nestranným soudům, jelikož do té doby soudci odpovídali samotnému králi. Další omezení se týkalo obchodování. Kolonisté museli strpět pobyt anglických vojsk na svém území a odvádět daně králi, aniž by měli právo na zastoupení v zákonodárném sboru.⁴⁹ Kolonisté měli snahu spravovat svoje statky a státy samostatně i přesto, že původem byli ze Španělska, Francie či britské monarchie. Statkáři měli velká pole a velký počet otroků, avšak odváděli prostředky ve formě daní králům a jejich státům, které byli tisíce kilometrů daleko. Kolonisté se museli řídit pokyny ze strany státu, kterému kolonie patřila a jeho zákony, což samozřejmě nereflektovalo zájmy kolonií.

V roce 1776 se od Anglie odtrhlo 13 kolonií, vytvořila se *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických*, která byla inspirována teorií přirozeného práva Jeana-Jacques Rousseaua.⁵⁰

Ve druhém odstavci *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických* jsou publikována tato slova Thomase Jeffersona: „*Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvoření sobě rovni, že je jejich Stvořitel obdaril jistými nezcizitelnými právy a že mezi těmito právy jsou život, svoboda a sledování štěstí. Že k zabezpečení těchto práv se mezi*

---

⁴⁹ James Q. Wilson: *Jak se vládne v USA*. Vydání: VICTORIA PUBLISHING, Praha-1995, str. 15

⁵⁰ Balík, Balík ml.: *Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin)*. 4. vydání Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, str. 168

*lidmi ustavují státy, které své oprávněné pravomoci odvozují ze souhlasu těch, jimž vládnou, a že kdykoli začne být některý stát těmto cílům na překážku, má lid právo jej změnit nebo zrušit a ustanovit stát nový, který by byl založen na takových zásadách a měl svou pravomoc upravenou takovým způsobem, jak lid uzná k zajištění své bezpečnosti a štěstí za nejúčinnější.*⁵¹. Kolonie v Severní Americe byly první, které se postavily koloniální mocnosti. Zánik kolonií - dekolonizace Indie, Malty, Nigerie a dalších států začala po 2. světové válce. Na základě svojí odhodlaností k rozhodování ve vlastních věcech a snaze po svobodě se osady rozhodly vyhlásit nezávislost téměř 200 let před začátkem krachu britského impéria jako koloniální velmoci. Thomas Jefferson pobýval v Paříži a hledal inspiraci, která by dokázala být dostatečně silným argumentem pro osady. Zabýval se převážně dějinami a studiem řeckých polis, Švýcarska, Polska, Spojeného Nizozemí a různých konfederací. Přesto během těchto studií nenašel přesný model, který by bylo možné aplikovat v severní části Ameriky. Při vytváření konceptu ústavy, a tedy vlády vůbec, nešlo vymodelovat čistou demokracii s přímou vládou lidu. Zásadním problémem byla obrovská rozloha a vzdálenost mezi osadami. Přímá demokracie má tu podmínku, že se na vládě podílejí všichni občané, což bylo fyzicky nemožné. Rovněž by se rozhodovací proces ocitl pod nátlakem nálad obyvatelstva a částečně i jejich nekompetence. Tvůrci ústavy v čele s Jamesem Madisonem se primárně snažili vytvořit republiku.⁵²

James Madison v *Listech federalistů* naznačuje, že pro čistou demokracii je výhodná malá společnost občanů, kteří vykonávají vládu osobně. Naopak republiku vnímá jako vládu velkého množství lidí. Lid dosadí do funkcí osoby s určitým mandátem na dobu omezenou.⁵³ Madison se při přípravě ústavy snažil transformovat čistou demokracii pomocí myšlenek Aristotela, protože aténská demokracie byla rozvinutá a vláda demokracie fungovala na určitých principech v rámci polis. Ústava posloužila při rozdělení moci na moc: zákonodárnou - zastoupenou dvousněmovním Kongresem; soudní - v čele s Nejvyšším soudem; výkonnou - zastoupenou prezidentem.

---

⁵¹ James Q. Wilson: Jak se vládne v USA. Vydání: VICTORIA PUBLISHING, Praha-1995, str. 15

⁵² James Q. Wilson: Jak se vládne v USA. Vydání: VICTORIA PUBLISHING, Praha-1995, str. 18, 21

⁵³ Palle Svensson: Teorie demokracie Brněnské přednášky. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 43

V roce 1789 Kongres přijal 12 dodatků k *Ústavě*, ale ratifikováno státy bylo pouze 10 z nich. Tyto dodatky vešly do historie jako *Listina práv* (angl. *Bill of Rights*). Listina obsahovala například svobodu tisku, zákaz krutých trestů, právo na nošení zbraní a porotní soud.⁵⁴ *Deklarace práv*, vypracovaná Thomasem Jeffersonem a inspirovaná Jeanem-Jacquesem Rousseauem, byla vyhlášena o sedm let dříve a stejně jako ve francouzské verzi, tak i v Deklaraci, se připomínají přirozená práva občanů a svrchovanost lidu.

Transformace učiněné autory *Ústavy* a Madisonem byly vynucené a na základě výše popsaných charakteristik nezbytné. Nešlo aplikovat aténskou demokracii, jak tomu bylo za Aristotela ve 4. stol. př. n. l. Počet obyvatel a rozloha nedovolovaly, aby se každý občan podílel na demokracii přímo a účastnil se různých shromáždění v rámci rozhodování a přijímání zákonů. Proto se vymyslela teorie zastupitelské republikánské demokracie. Za podstatu se považovala delegace pravomocí z velkého okruhu lidí na malý reprezentativní sbor a vytvoření republiky na základě geografických a demografických vlastností.

---

⁵⁴ Karel Klíma a kolektiv: Encyklopedie ústavního práva, Vydání: ASPI, str. 588

4. Limity a podmínky pro vznik demokracie

4.1. Podmínka první: Ekonomická rozvinutost

V rámci teorie Seymoura Martina Lipseta patří do ekonomické rozvinutosti státu bohatství, industrializace, urbanizace a vzdělání. Do bohatství se má zahrnovat národní důchod jednotlivého státu, ale také hmotné statky jako automobily, telefony či nehmotné statky jako je počet lékařů. Industrializace je úzce spjata s blahobytem a porovnává Latinskou Ameriku s evropskými státy, v nichž už demokracie existovala. Autor poukázal na fakt, že v Latinské Americe oproti evropským demokratickým státům, ve kterých je procento zaměstnaných v průmyslu větší, je více rošířeno zemědělství. Pokud jde o urbanizaci a vzdělání, Lipset říká, že čím je jedinec a také větší procento obyvatel gramotných a vzdělaných, vznikne větší pravděpodobnost, že tito jedinci budou věřit v demokracii a její ideály. V rámci urbanizace, pokud se lidé soustřeďují do velkých měst, zvětšuje se výskyt demokratických mechanismů. Vzdělání není jedinou podmínkou pro vznik demokracie, ale zároveň demokracie bez atributu vzdělanosti společnosti nemůže plnohodnotně existovat. Dále se Lipset pozastavuje nad tím, že v nejbohatších státech světa, jako byly USA, Kanada, Holandsko, Švýcarsko, se k roku 1949 významně neprosadilo žádné komunistické hnutí. Lze tedy dovodit, že v případě chudších států vyvstává aktuální otázka jako vzestup komunismu a jeho myšlenek.

Jako další aspekt Seymour Martin Lipset uvádí, že pro zachování demokracie je třeba rovnoměrného přerozdělování bohatství země, a poukazuje na střední třídu jako na tvůrce stability demokracie.⁵⁵

---

⁵⁵ Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (eds.): Demokracie. Vydání: Masaryková univerzita - Brno 2007, str. 120, 121

Závěry této diplomové práce se shodují se Seymorem Martinem Lipsetem ohledně bohatství občanů dané země, ale nelze si brát příklad z arabských států, kde obyvatele Kataru, Spojených arabských emirátů, Saúdské Arábie či Bruneje nejsou chudí a HDP některých z nich je vyšší než v USA. Demokracie je ideou západní kultury a západní civilizace. Jako další tedy vyvstává otázka, zda je či není další podmínkou ekonomické rozvinutosti industrializace. Tomu však lze oponovat z důvodu toho, že se na žebříčku států z hlediska výše HDP na obyvatele dle Mezinárodního měnového fondu v první desítku umístily: Lucembursko, Norsko, Singapur, Švýcarsko, San-Marino.⁵⁶ Tyto státy se jeví jako dost demokratické, i přestože nejsou zasažené velkou industrializací. Urbanizace a shromažďování se do velkých měst spíše přináší vykořisťování skupin, které ve velkém do těchto měst přicházejí. Vzdělání se v tomto případě považuje za velmi klíčovou záležitost, ale i to může být různého druhu. Lipset uvádí, že Německo patřilo vždy k nejvzdělanějším, a přesto z tehdejší společnosti vzešla nacistická ideologie.

Za další se autor této diplomové práce shoduje s Lipsetem ohledně existence komunistických stran ve státech, kde je nízká či nižší úroveň blahobytu, protože komunistická ideologie se zakládá na boji proti buržoazii a upřednostňuje dělnickou třídu, která bývá jednou z nejchudších. Podrobněji je z analýzy Lipseta možno uvést jako příklad poválečnou Francii či Itálii, v nichž komunisté měli pevnou půdu pod nohama. Za atributy demokracie se považuje střední třída a dále fungující rovnoměrné přerozdělování bohatství státu. Vzhledem k těmto skutečnostem uvádí autor diplomové práce studii nevládní organizace Oxfam, která tvrdí, že v roce 2016 bude pouhé 1 % obyvatelstva vlastnit 50 % celkového majetku planety;⁵⁷ tudíž 1 % bude vlastnit více statků než 99 % zbylého obyvatelstva planety. Z toho vyvstává pravděpodobnost, že tento vývoj bude následovat i v nadcházejících letech. Otázkou je, nakolik tento vývoj bude udržitelný?

4.2. Podmínka druhá: Legitimita demokracie

Za legitimitu demokracie označuje Seymour Martin Lipset schopnost daného systému vytvořit a udržet přesvědčení, že instituce, které jsou již vytvořené, jsou pro společnost

---

⁵⁶ http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_států_světa_podle_HDP_na_obyvatele

⁵⁷ <http://www.novinky.cz/ekonomika/359111-procento-nejbohatsich-bude-brzy-vlastnit-vic-nez-zbylych-99-procent-lidstva.html>

prospěšné a jsou tou nejlepší variantou bez možnosti alternativy. Pro legitimitu demokracie je potřeba, aby režim byl účinný, aby plnil svoje funkce vůči obyvatelstvu, státním složkám a vůči dalším mocným skupinám ve státě.

„Krizi legitimacy označuje Lipset za krizi změny ... Je-li status hlavních konzervativních skupin (institucí) ohrožený v době strukturálních změn, a jestliže všechny hlavní (především pak nové) společenské skupiny nemají přístup do politického systému v období přechodu.“⁵⁸

Reflektuje skutečnost, že v případě, kdy se jednalo o konzervativní instituci, což byl především institut panovníka, transformace do demokratické společnosti byla v době průmyslové revoluce, rozvoje měšťanstva a poklesu autority a moci monarchie a šlechty nezbytná. Demokracie není jediným řešením v důsledku změn, ale pokud se k moci dostanou správní lidé, kteří chtějí blaho pro obyvatelstvo a nechtějí uzurpovat moc jenom pro sebe, demokracie jim to může usnadnit. Pokud například uskupení, které se zasazuje o určité reformy, nebude mít možnost svojí vůlí jakkoliv uplatnit, nastane problém. Skupina se může zradikalizovat a ve státě mohou nastat nepokoje.

4.3. Podmínka třetí: Absence alternativy ideologie

V průběhu 20. století většina ideologií v soutěži s demokracií neuspěla. Demokracie vyhrála spoustu bitev, ale zda vyhraje i válku?

Odlíšné ideologie od demokracie ztrácely svoji legitimitu, jako tomu bylo u fašismu v Itálii, u vojenských diktatur v Latinské Americe, u nacismu v Německu a komunismu v bloku RVHP.⁵⁹ Výše popsané režimy ospravedlňovaly svoji legitimitu na základě určité funkce států. Dle Andrewa Heywooda má ideologie více funkcí, a to vysvětlovací, hodnotící, orientační a programovou, kdy vysvětlovací funkce vysvětluje politické jevy a události, hodnotící zadává určitá kritéria, funkce orientační dává pocit sounáležitosti k určité skupině, zatímco programová vytýká politické názory a cíle⁶⁰. Ale stále na světě zůstává spousta států, které se k demokracii nepřiklání. Některým státům a obyvatelstvu

---

⁵⁸ Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (eds.): Demokracie. Vydání: Masaryková univerzita - Brno 2007, str. 123, 124

⁵⁹ Robert Dahl: O demokracii, Vydání: Portál Praha 2001, str. 131, 132

⁶⁰ https://cs.wikipedia.org/wiki/Ideologie#cite_note-2

jsou teze demokracie dost cizí. V demokracii nikdy nežil a ani nepoznal žádnou demokratickou formu vlády nejlidnatější stát světa - Čína, dnešní Čínská lidová republika, Korejská lidově demokratická republika, Saúdská Arábie, Laoská lidově demokratická republika a další. Státy, které se tváří, že jsou demokratické, ale de facto ani o demokratickém zřízení neuvažují a ani nemají zájem ze strany elit, jsou: Pákistán, Afganistán, země střední Asie (Uzbekistán, Tádžikistán, Kazachstán). Pak jsou země, které uvažují o demokracii, a dokonce ji mají za státní ideu, ale nastolení demokracie není zcela možné, a to v důsledku chybějících institucí, které demokracii vytváří, proto je zcela nemožné demokracie dosáhnout. Jedná se zejména o Libyi, Irák, Kolumbii a Mexiko.

Podmínka absence demokracie je uvedena z toho důvodu, že pro moderní společnost k dnešnímu dni nevznikla žádná moderní ideologie, která by reflektovala veškerá úskalí a podmínky v dnešním světě internetu, vědeckého pokroku, zbraní a ekonomiky. Demokracii chybí ideologický nepřítel proto, aby se mohla rozvíjet, nebo z důsledku své neatraktivnosti zaniknout.

4.4. Demokratický Babylon

Demokracie nemůže být nastolena ve všech státech světa. Tím bychom se začali metaforicky podobat biblické stavbě Babylonské věže, kdy některé státy by vyžadovali, aby se v každém státě zavedla demokracie. Je potřeba si uvědomit, že lidé jsou a byli rozdělení na základě etnika, jazyka, náboženství, zvyků, genetických schopností, z geografického hlediska a na základě historického vývoje.

Podstatný limit demokracie je možno spatřit ve snaze demokratů a demokratických teorií o hegemonní sféru vlivu po celém světě. Vystává otázka: Pokud celý svět začne preferovat demokracii, jaký vývoj ho čeká? Bude se jednat o nadvládu hegemonu, který bude diktovat, co je demokratické? Nebo se svět promění v anarchii a každý suverénní stát a svrchovaný lid bude považovat svoji formu demokracie za tu správnou a vynucovat tuto formu demokracie od ostatních, protože nebude existovat autorita, která by dokázala definovat, co je demokratické a co není?

Určité státy nechtějí demokracii přijmout z důvodu zachování svých tradic a vývoje, nebo nejsou připraveny na její přijetí. Pokud „zasejeme“ demokracii do neúrodné půdy a obyvatelstvo této země nebude vědět o demokratických institutech vůbec nic, nemůžeme

očekávat kladný výsledek. Pro původní obyvatelstvo a politický establishment bude přirozené chovat se způsobem, kterým se chovali oni a jejich předci. Donutit k demokracii lze, ale na základě nedemokratických institutů a všudypřítomné kontroly obyvatel, kdy represivní složky státu vyvinou tendenci perzekuovat obyvatelstvo do takové míry, že sankce budou dopadat v případě jakéhokoli odlišného smýšlení a činů na škůdce a jeho rodinu. Tak by se společnost mohla dostat k totalitní demokracii.

Existuje velký počet ideologií a utlačovat obyvatelstvo lze i v demokratické společnosti. Naopak v opravdovém demokratickém státě k tomu dojít nemůže, ale pouhá formálnost a učinění rozhodnutí, že se stát zavazuje být demokratický, ho demokratickým nedělá. Musí existovat určité prvky a vlastnosti.

5. Demokratický váleček

5.1. Demokracie a autoritářství

Pokud se jedná o diktaturu či autoritářské režimy, lze usuzovat, že by tyto z 20. století v klidu přešly do 21. století, kdyby nebylo zásahu „zvenčí“. Demokracie a demokratické světové společenství v čele se Spojenými státy americkými chtějí dosáhnout utopie - nadvlády demokratických principů, které by však platily jen pro určité subjekty, a přeměny celého světa do žádoucí podoby, aby následně mohl demokratický hegemon uzurpovat moc na celé zeměkouli a přivlastnit si výhradní právo na určení, co demokratické jest a co není.

Autoritářské režimy jsou někdy milosrdnější a ušlechtilější, než je tomu v demokratických státech. To lze například usuzovat ze sociálních jistot a *Zelené knihy*, která sloužila jako Ústava tehdejší Libye:

„Příbytek je základní potřebou jak jednotlivce, tak i rodiny. Proto by ho neměli vlastnit jiní. Není svobody pro člověka, který žije v domě jiného, ať platí nájemné nebo nikoliv.“⁶¹

Dalším znakem sociálního státu byla výhodná koupě vozidla, velmi nízké ceny za pohonné hmoty, chleba, elektřinu. Libye za Muammara Al-Kaddáfího měla bezplatné zdravotnictví, HDP Libye bylo nejvyšší v Africe a úroveň chudoby byla nižší, než tomu bylo například v Holandsku. V rámci práv žen byla Libye velmi pokrokovým státem, ženy mohly mít vlastní majetek, vlastní příjem, právo na vzdělání a právo vlastnit majetek.⁶² Na druhou stranu pro lybijský režim byl charakteristický teror a obrovské pravomoci represivních složek. V rámci regionu to však nebylo nic výjimečného. Obyvatelstvo Libye mělo vyšší sociální standard na úkor práv a svobod dle západního pojetí.

---

⁶¹ Muammar Al-Kaddáfí: *Zelená kniha*, Vydání: Dialog Vimperk 1990, str. 69

⁶² Centrum pro výzkum globalizace: <http://www.globalresearch.ca/libya-from-africas-richest-state-under-gaddafi-to-failed-state-after-nato-intervention/5408740>

Libye byla velmocí, sociálně vyrovnaným státem, ve kterém nefungovaly svobodné a nezávislé volby. Demokracie však uvrhla po svržení Muammara Al-Kaddáfího za pomoci ostatních demokratických států Libyi do občanské války. Kaddáfí byl autoritářským vládcem a zřejmě potlačoval opozici a lze ho přirovnat i k vládě Saúdské Arábie, kde vládne rodina Saúdů? Čeká Saúdskou Arábii násilná demokratizace? To se dozvíme v následujících letech.

Limitem demokracie je pohnutka demokratických států a jejich představitelů, aby demokracii zneužily ve vlastní prospěch na základě dobré myšlenky demokracie, s níž v určité zemi nastane vláda lidu, tyran bude odsouzen za všechny svoje zločiny. Místo opravdové demokracie však bude nastolen pseudodemokratický režim, ve kterém budou dosazeni občané, kteří nehájí zájmy daného státu, nýbrž státu a mocenská uskupení, které je dosadily. Pokud se demokracie ocitne ve špatných rukou, lze tvrdit, že se jedná o pseudodemokracii, která s demokracií má společný jen název. Špatní vládcí se mohou dostat k moci pomocí voleb a rovněž na základě převratů. Nastává otázka, zda si lid zaslouží takové vládcí, které si zvolil či dosadil. Má lid prostředky jako jsou vojenské či policejní složky, k tomu, aby navrátily vše v předešlý stav? Tyto otázky jsou věcí názorů, ale pokud se bavíme o demokracii jako o vládě lidu a demokratických principů jako je např.: vláda většiny, která má chránit menšinu, jsou takoví vládcí zcela neligitimní a nástroje k navracení v předešlý stav nejsou v rukou lidu. Určité demokratické státy zcela nedemokratickými způsoby podporují revoltu v zemích, kde je pravděpodobné, že většina obyvatel demokratickou ideou nežije.

Dle Muammara Al-Kaddáfího politický výsledek, který plyne z boje o moc, kde vítěz těsně zvítězí a obdrží prostou převahu většiny, vede k diktátu, aniž by byl vítěz zvolen téměř 50 % občanů, kteří ho nevolili. Kaddáfí to považoval za diktaturu a upozorňuje, že volby neodráží skutečnou vůli lidu a že pokud se ve volbách zúčastní čtyři kandidáti, může se stát, že vítěz voleb obdrží podstatně menší procento hlasů jako tři zbylí. Proto Kaddáfí považoval převládající část demokratických systémů za diktátorské režimy. Je však nezbytné upozornit na ten fakt, že svobodné volby, decentralizace moci a absence politické konkurence neměl za následek lepší demokracii v Libyi.

Dále se zmiňuje o tom, že původem demokracie je vláda lidu a volení zástupci, kteří se shromažďují v parlamentu, čímž ale vytlačují masy a obyvatelstvo z rozhodovacího

procesu. Poukazuje rovněž na volby do parlamentu, v nichž jsou zástupci lidu voleni na základě obvodů. To znamená, že poslanec zastupuje desítky tisíc lidí, aniž by s nimi byl v kontaktu. Během volebních kampaní dochází ke slibům, které de facto podplácejí voliče, aby hlasovali pro toho či onoho kandidáta. Neuskutečnitelné sliby politiků vytváří ve společnosti demagogii a lež, která má za cíl získat pro sebe co nejvíce voličů. Veškerá moc musí být mocí lidu. Jako jediné východisko se nabízí lidové kongresy.⁶³

5.2. Pseudodemokracie

Pseudodemokracie se málo liší od autoritářských forem vlády. Pseudodemokracie má v sobě například zahrnutý ústavní mechanismy, jako je dělba moci a volební systém, ale jedná se pouze o jejich formální zakotvení, a vláda tyto zakotvené normy nedodrží. Stávající moc nelze za pomoci voleb žádným způsobem vytěsnit a vláda hegemonistické strany trvale vykonává a soustřeďuje ve svých rukou politickou moc. Sice jedna mocná strana toleruje ostatní další politické strany, ale fakticky je eliminuje z procesu rozhodování. Tyto „opoziční“ strany se stávají výzvědnými satelity státní moci, protože jen zdánlivě vytváří tlak na politické elity a vládnoucí stranu. Přes tyto strany lze otestovat vůli lidu a nestabilitu země ve chvíli kdy opoziční strana navrhne velmi nepříjemnou reformu nebo finanční omezení, a na základě chování občanů vládnoucí garnitura země veškerou vinu přenechá na opozici, a pokud se některý z návrhů opozice bude hodit vládnoucí straně, převezme její myšlenku za a vydá jí za vlastní a podpoří ji v rámci legislativního procesu.

V pseudodemokratické společnosti je úroveň svobody podstatně vyšší, než je tomu u autoritářských systémů vlád. Nepochybně je otázkou, kde končí autoritářství a začíná pseudodemokracie. Oboje tyto formy vlády jsou nežádoucí a nesou vysokou úroveň nebezpečí pro společnost a jedince.⁶⁴

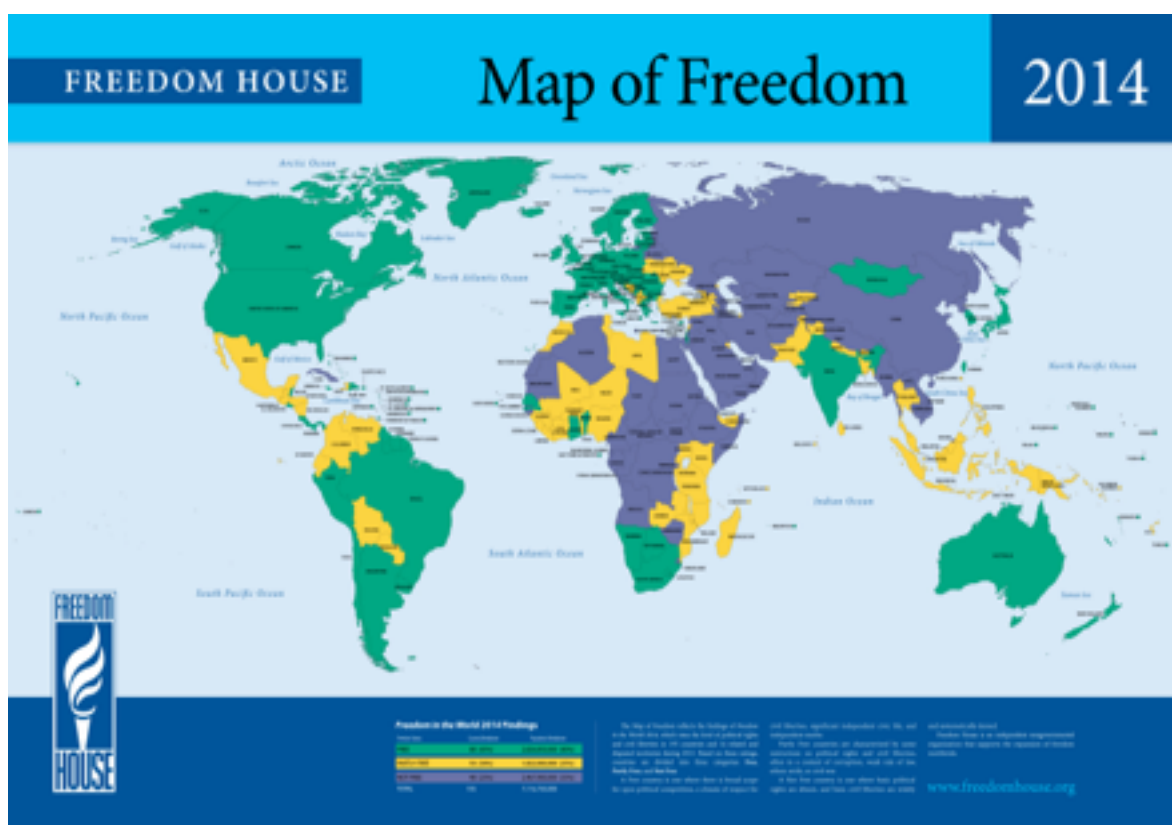
⁶³ Muammar Al-Kaddáfí: Zelená kniha, Vydání: Dialog Vimperk 1990, str. 7-35

⁶⁴ G. Sartori: Parties and Party Systems: A Framework for Analysis. Cambridge: Cambridge University Press 1976, str. 216-243

6. Demokracie ve světě

6.1. Odborná studie

V americké studii instituce *Freedom House* se jako nejhorší státy v rámci svobody za rok 2014 umístily: Středoafriická republika, Uzbekistán, Súdán, Sýrie, Eritrea, Saúdská Arábie, Somálsko či Turkmenistán.⁶⁵ Dříve americká instituce *Freedom House* porovnávala úroveň

---

⁶⁵ Studie americké instituce Freedom House za rok 2014: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2014#.VPCJOylmW2>

demokracie, ale *Map of Freedom* lze rovněž hodnotit jako projev demokracie, která se váže na svobodu.

Zpracování a vytvoření analýzy probíhá každý rok a sestavuje ji tým analytiků a expertů z vědeckých kruhů a nevládních organizací na ochranu práv člověka. V roce 2014 se této analýzy zúčastnilo 60 analytiků a 30 poradců. Využívají široké spektrum prvků pro posouzení, jako jsou například výroční zprávy nevládních organizací, novinové články, vývoj v zemi, vlastní poznatky a vědecké analýzy. Na každoročních poradách se předloží závěrečné stanovisko a v rámci porady dojde ke konsensu analytiků při tvorbě výroční zprávy nevládní organizace *Freedom House*.

Ze studie vyplývá, že v 88 zemích světa jsou lidé svobodní, v 59 zemích světa jsou částečně svobodní a že nesvobodní obyvatelé jsou ve 48 zemích. V procentech je to: 45 % / 30 % / 25 %.

Na základě studií tedy lze předpokládat, že na zeměkouli je svrchovanost a svoboda lidu u 45 % populace. Demokratické principy, které v těchto státech existují, nemusí být dotaženy do ideální úrovně, lze však hovořit o vyspělosti systému vlád, které se snaží dostávat svým závazkům vůči svobodě obyvatelstva a neuzurpují moc pro sebe.

Demokracie ve světě každým rokem expanduje, ale většinou z důvodu zásahu vnějších faktorů a nepohodlnosti jiných režimů, které stojí v cestě demokratické lobby. Jak je vidět na ilustrační mapě. Nesvobodní lidé jsou na třech kontinentech: v Africe, Asii a části Evropy.

S demokracií se obchoduje, a tak demokracie ztrácí svůj šarm a význam, protože za demokracií se v některých případech skrývá vykořisťování; drsný kapitalismus, kdy se ze státu stává pouze dárce pro určitý jiný stát či mocenskou skupinu, která skrývá svoje ambice pod rouškou demokracie.

6.2. Kosmopolitní demokracie

Díky mohutnému rozmachu mezinárodních organizací a globalizaci světa, kdy díky telekomunikačním technologiím můžeme např. zjistit počasí na území, které je od nás vzdálené desítky tisíc kilometrů, a pozorovat živě politický vývoj tohoto území, se rozvinula kosmopolitní demokracie. To vše se děje v reálném současném světě. Tím se

přenesla značná působnost orgánů národních na orgány nadnárodní. Je tomu tak například v rámci Evropské unie, která se stává hegemonem v geopolitickém slova smyslu.

Státy, které jsou členy této unie, delegovaly určité pravomoci na EU a vzdaly se jich dobrovolně na základě možnosti určitého zastoupení v rámci unie. Je faktem, že existuje evropské občanství, které je možná předchůdcem velmi diskutovaného světového občanství, jež má i své zastánce. Dle Davida Helda „*implementace ... kosmopolitního demokratického práva a založení komunity všech demokratických společenství se musí stát povinností všech demokratů.*“⁶⁶ Tím se vytváří snaha o globální strukturu orgánů, které by rozhodovaly v rámci komisí o určitých problémech, které se vyskytují na určitém území. Je prokázán významný vliv OSN jako významné institucionální organizace, která má nadnárodní a nadkontinentální charakter. V současné době je však OSN částečně paralyzovaná a je potřeba vytvoření nové koncepce v rámci *Organizace spojených národů* a konkrétně *Rady bezpečnosti OSN*, která na základě svých rezolucí značně ovlivňuje dění ve světě. V rámci OSN by působil mezinárodní soudní dvůr a globální parlament.⁶⁷ Zastánci kosmopolitního uspořádání projevují snahu poukázat na to, že v případě existence nadnárodní instituce by se demokracie doplňovaly navzájem a nevznikala by vakua v určitých oblastech světa.

Kosmopolitní demokracie je založena na globalizaci, ale v dnešním moderním světě ke globalizaci již došlo dávno, a je otázkou, kdy a na základě jakých podmínek může vzniknout světoobčanství.

6.2.1. Reforma OSN

„*Pět států - Velká Británie, Francie, Čínská lidová republika, Rusko a Spojené státy americké - má stálé místo v Radě bezpečnosti OSN, která tvoří jádro našeho globálního bezpečnostního systému.*“⁶⁸

Ovšem pouze pět mocností a jejich nadměrná privilegia nereflektují stav světa v dnešní době. V době bojů a nepokojů v Africe a na Blízkém Východě není účasten ani jeden

---

⁶⁶ David Held: The Transformation of Political Community: Rethinking Democracy in the Context of Globalization, in: Shapiro I. a Hacker - Cordón C. (eds): Democracy's Edges. Cambridge University press 1999, str. 106

⁶⁷ David Held: Democracy and Globalization. Global Governance, Vol. 3, No. 3 - 1997, str. 251-267

⁶⁸ Paul Kennedy: Parlament světa. OSN a hledání světové vlády. Vydání: Lidové noviny - Praha 2009, str. 57

zástupce tohoto regionu. V OSN je 193 členských států,⁶⁹ které jsou výrazně omezeny ve svých hlasovacích právech. Je potřeba do *Rady bezpečnosti* začlenit i státy, které hrají důležitou úlohu na svých kontinentech, na nichž by měly být zřízeny regionální výbory OSN, které by reflektovaly zájmy, obavy i vize daného regionu.

Znamená to tedy, že by se do *Rady bezpečnosti OSN* měly dostat mimo jiné státy jako Brazílie, Egypt, Írán, Izrael, Turecko, Saúdská Arábie, Indie, Austrálie, Thajsko a Německo. Tyto státy jsou považovány za lídry v regionu, které dokážou prosadit vůli OSN a pod její záštitou vytvořit určitý prostor pro řešení konfliktů. Jelikož momentálně každý z členů *Rady bezpečnosti OSN* má právo veta, dokáže tím ochromit rozhodování, a tím i paralyzuje všechny možné snahy kvůli svým zájmům.

Samozřejmě jsou státy, které mají na sebe velmi blízké vazby, a lze tedy uvažovat o vzniku tří struktur: prozápadního, provýchodního a promuslimského bloku, které mohou mezi sebou soupeřit. Do prozápadního bloku by patřily tyto státy: Spojené státy americké, Izrael, Austrálie, Německo, Francie, Velká Británie. Do provýchodního bloku by bylo možné zařadit Ruskou federaci, Čínskou lidovou republiku, Indii, Brazílii, Thajsko. K muslimskému bloku by patřilo Turecko, Saúdská Arábie, Írán a Egypt. V rámci bloků by tedy poměr států činil 6/5/4.

Především nové státy by hlasovaly zcela nezávisle, protože by de facto získaly nebývalé pravomoce, které předtím nikdy neměly. Ale položíme si otázku, zda by tyto státy nebyly ovlivňovány silnějšími státy. Noví členové *Rady bezpečnosti OSN* budou cítit zodpovědnost za svůj lid a za svůj region a budou velmi pozorně monitorovat pozici v rámci společenského vývoje. Rezoluce by se mohla schválit pouze v případě kvalifikované většiny, tedy 2/3 všech členů Rady bezpečnosti OSN. Poté by se tato rezoluce měla postoupit *Valnému shromáždění*, které by prostou většinou všech přítomných členů členských států mohlo tuto rezoluci přijmout. Takto vytvořená Rada bezpečnosti se nebude líbit velkým mocnostem, jako jsou Spojené státy americké, Čínská lidová republika a Ruská federace. Největší problém je možno spatřovat v nesouhlasu ze strany Spojených států amerických, a to zejména proto, že USA by ztratilo moc v určitých

---

⁶⁹ Webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/uvod_do_osn/index.html

regionech, jako je Evropa, Blízký Východ a Asie.⁷⁰ Ruská federace by se zřejmě mohla spokojit s vedením výboru OSN pro svůj region. Historicky by se mohlo jednat o území bývalého SSSR. Čínská lidová republika by měla na starost v rámci výboru OSN jihovýchodní Asii.

Organizace spojených národů by měla mít nejsilnější a nejpočetnější armádu, která by mohla čítat kolem deseti až dvaceti miliónů mužů. Každý členský stát by musel přispívat na vojenské účely určitým procentem HDP a zajišťovat tak celosvětový mír a řád. Základny OSN by se měly rozmístit v lokalitách, kde je, nebo hrozí bezprostřední nebezpečí konfliktů. Velení takové armády by náleželo Generálnímu štábu a v rámci lokalit jednotlivým generálům, kteří by vedli jednotlivá vojenská uskupení. Vojáci by byli nasazováni v případě živelných pohrom, přírodních katastrof a v lokálních vojenských konfliktech.

OSN by měla být apolitická. V rámci jejích výborů a *Rady bezpečnosti OSN* by nemělo docházet k řešení politických otázek. Vše by se mělo řídit dle novelizované Charty Organizace spojených národů a řešení problematických otázek jako jsou lokální konflikty, agrese či útok na suverénní stát by se měly řešit dle ustanovení a principům obnovené Charty OSN.

6.3. Demokracie versus polyarchie

Robert Dahl podrobně rozpracoval teorii vlády. Dle jeho poznatků je demokracie ideálním stavem, který je však nedosažitelný pro náročnost požadavků na něj a považuje stav současné demokracie, která ideálu nedosahuje, a režimy, které se přibližují demokratickému ideálu, za polyarchii. Polyarchie je podle R. Dahla systém založený na politických autoritách ve vztahu ke svým občanům.

Pro polyarchii jsou příznačné tyto instituce:

- volení úředníci: provádí kontrolu rozhodnutí; tato pravomoc je jim ústavně svěřena
- svobodné a regulérní volby: volby jsou nestranné, probíhají ve stanovených časových intervalech

---

⁷⁰ <http://nasaa-home.org/baselocs.htm>

- všeobecné volební právo: možnost účasti dospělých občanů; mužů a žen, bez ohledu na barvu pleti, příslušnost k určitému etniku a náboženství
- právo být volen: možnost pasivní účasti na volbách a možnost nechat se zvolit úředníkem
- svoboda projevu: lid má právo vyjádřit svůj názor a svojí nespokojenost, aniž by byl pronásledován za svůj projev; tento projev může učinit vůči státním institucím, poměrům ve státě a dalším záležitostem, které se ho dotýkají
- alternativní zdroje informací: možnost získávat informace z různých zdrojů
- autonomie sdružování: možnost sdružovat se do různých organizací, politických stran, spolků⁷¹

V dnešním světě nelze považovat žádný stát za čistě demokratický, protože demokracie existuje v různých podobách, ale zastupitelská forma demokracie není čistou demokracií. Jedná se o vládu menšiny - politických elit, které mají protichůdné zájmy a vládou v rozporu s většinou.

Čirá demokracie ve smyslu antického polis je zcela nemožná v době, kdy ve světě žije přes sedm miliard lidí, a to proto, že demokracie je podsouvána lidem ze strany elit takovým způsobem, že se občané domnívají, že zastupitelská forma demokracie je tou jedinou možnou a správnou cestou k dosažení svobody a prosperity.

6.4. Demokracie a lidská práva

V demokratické společnosti by měly existovat mechanismy, které zabrání člověku, který je u moci, aby svoji moc zneužil a ohrozil tím pádem společnost a jedince. Velký přínos demokratických procesů a změn lze zaznamenat v listinách základních práv a svobod, kde téměř ve všech státech, v nichž funguje demokratické zřízení, jsou zakotvena určitá práva, která jsou garantována a vynucována státem a mezinárodním společenstvím.

Pokud se poohlédneme na *Usnesení předsednictva České národní rady* ze dne 16. prosince 1992, které bylo publikováno a stalo se součástí ústavního pořádku České republiky jako

---

⁷¹ Palle Svensson: Teorie demokracie brněnské přednášky. Vydání: Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995, str. 175-177

zákon č. 2/1993 Sb., najdeme ustanovení čl. 2, které stanoví, že stát je založen na demokratických hodnotách. Dále Listina chrání základní práva a svobody, hospodářská, sociální a kulturní práva, práva národnostních a etnických menšin a právo na soudní a jinou ochranu.

Rovněž existuje *Evropská úmluva o lidských právech*, kde je *Evropský soud pro lidská práva* garantem dodržování uvedených principů. Pokud by došlo k porušení, ESLP zasáhne, a jak tomu bylo v rozsudku velkého senátu *Bosphorus Hava Yollari Turizm* proti Irsku potvrdí, že „ústavním nástrojem evropského veřejného pořádku je Úmluva.“⁷² Dokazuje to, že nejen v rámci vnitrostátní právní úpravy se chrání demokratické postuláty ve prospěch společnosti, ale je tomu tak i na mezinárodní úrovni v rámci *OSN*, *Helsinského výboru* a podobně.

Velkým přínosem pro lidstvo bylo vytvoření podobných úmluv týkajících se práv osob, ale na druhou stranu je nutné podotknout, že v některých případech je vynutitelnost předpisů občas velmi komplikovaná, ba dokonce nemožná. Stát jako suverén může vytvořit takové podmínky pro občany, které nedovolí demokratické prosazování jejich práv. Pokud nebude efektivním způsobem fungovat institut referenda, které umožní lidu vyjadřovat průběžné svoji vůli, vždy tu bude riziko uzurpace moci a zneužití demokratických principů a mechanismů. Lidská práva se tak jeví jako vynález elektřiny či knihtisku. Lidská práva, i když jsou někdy porušována, jsou vnímána jako maják, který ukazuje cestu spravedlnosti a právu. Autor diplomové práce se domnívá, že ze strany lidských práv dochází k tenzi ve směru k demokracii. Lidská práva se stala automaticky vynutitelná, aniž by se přihlíželo k situaci a potřebám ve společnosti. Zároveň se dají snadno zneužít v okamžiku, kdy určité skupiny nejsou v dobré víře, čímž záměrně tato práva zneužívají.

Zákonodárce se však pohybuje na tenkém ledě, když zasahuje do práv všech osob; tzn. těch, kteří lidská práva zneužívají; a ostatních osob, které je třeba chránit před nežádoucím zásahem či životními riziky. Vystává otázka, zda společnost, která dbá na dodržování lidských práv, není ošizena těmi, kteří tento institut zneužívají a musí marně přehlížet zneužití. Snadné řešení lze najít jen stěží. Zásah do lidských práv může zasáhnout skupinu obyvatel, kteří naopak potřebují ochranu, a proto většina obyvatel musí dbát i o menšinu. Pokud tomu tak nebude, je pro člena většiny (z pozice síly a dominance) snadnější

---

⁷² Rozsudek velkého senátu *Bosphorus Hava Yollart Turizm* proti Irsku z 30. 6. 2005, stížnost č. 45036/98

ospravedlnit svoje jednání. Proto v demokratických formách vlády je tak potřebná opozice, která poukazuje na určité nedostatky ve fungování státu. Většina je velmi nestabilní a je často značně náladová. Lze tedy usuzovat, že jedinec v rámci většiny se může kdykoliv ocitnout na druhé straně barikády a jeho lidská práva se již nenavrátní do původního stavu, aniž by s tím souhlasila většina, jejíž součástí jedinec kdysi byl. Státní moc má však k dispozici určité prostředky, kterými může lidská práva omezit. Jde například o vyhlášení válečného stavu a stavu ohrožení. Tento institut se však užívá jen výjimečně a musí dojít k takové intenzitě ohrožení, kdy již není jiné cesty. Dalším institutem jsou ústavní zákony, které by zakotvovaly žádoucí změny v úpravě lidských práv. Zákonodárce se však ocitá pod trojím tlakem.

Prvním subjektem, který na zákonodárce vyvíjí tlak je Ústavní soud, který může omezit platnost ústavního zákona. Autor diplomové práce se domnívá, že ústavní kontrola ze strany Ústavního soudu je zcela žádoucí v tom směru, aby nedocházelo k libovůli a zneužití moci. Druhým subjektem jsou různé mezinárodní organizace a ESLP, které na mezinárodní úrovni kritizují rozhodnutí v rámci zásahů do lidských práv. Třetím subjektem je elektorát. Jedná se o specifické voliče, a to z velmi pragmatických důvodů. Voleb se zpravidla nejčastěji a v hojném počtu účastní ti, kteří něco od státu požadují, a pokud by se na základě toho sáhlo určitým skupinám do jimi zneužívaných práv, politický establishment ztratí hlasy, které jsou potřebné ke konkurenceschopnosti napříč politickým spektrem. V liberální demokracii, kde se spořádaný jedinec snaží o co největší autonomii od státu, je pro zákonodárny sbor velmi nesnadné zasahovat do některých práv, i přestože stav věci tento zásah vyžaduje. Lze tedy konstatovat, že i přes nutnost určitých změn k nim nedochází z důvodu absence politické vůle.

6.4. Demokratické Rusko

Na příkladu Ruska by autor diplomové práce rád demonstroval, že demokracie v západním pojetí se jeví jako velmi nestabilní forma vlády, která by daný stát spíše rozdělovala než sjednocovala. Místo Ruska lze dosadit kterýkoliv jiný stát odlišný od Commonwealthu a států dnešní EU s tím, že samozřejmě každý stát prodělal jiný historický, náboženský a geopolitický vývoj. Autor diplomové práce vycházel z vlastních poznatků během svého

života a rovněž uznává velmi kvalitní diplomovou práci Ing. Terezy Bublíkové, která v roce 2011 zpracovala téma *Demokracie v Rusku a její kulturně historické předpoklady*.

6.4.1. Geopolitický a historický ukazatel

Ruský stát se považoval za nástupce Byzance a za jediný nezávislý pravoslavný stát. Počátky ruské státnosti a sjednocení ruských knížectví však trvaly velmi dlouhou dobu. Široké pláně a rozlehlé rovinaté nížiny, absence hor či jiných geografických jevů, které by významně oddělovaly určité části území a vytvářely tak přirozenou hranici, umožnily tataro - mongolskému igu (pozn. autora diplomové práce: turkské národy v čele s Mongoly) okupovat území ruských knížectví téměř po dobu 200 let. Obyvatelstvo muselo platit obrovské daně, které se odváděly do center jednotlivých chanátů. Postupně byla vyhubena 1/3 veškerého obyvatelstva Rusi. Okupace Rusi Tatary a Mongoly poznamenala i způsob chování lidí. Chánové si vybírali na podrobená území v rámci lepšího výběru daní a správy území místní knížata, která se často chovala jako krutovládci a pouze pokora, smíření, absence odporu a uznání autorit snad mohlo zachránit obyčejné nevolníky. Permanentní nájezdy Mongolů a Tatarů tak zcela odtrhly Rus od vývoje zbytku Evropy.

6.4.2. Náboženský ukazatel

Ruské dějiny jsou neodmyslitelně spjaté s pravoslavím. Po zániku byzantské říše dobytím Cařihradu, Rus sebe sama začala považovat za nástupce Byzance. Na období tataro - mongolského iga se váže historická událost. Chán Tamerlan hodlal vyhladit Moskevské knížectví a postupovat dál do Evropy. Den před útokem byla do Moskvy přivezena vladimírská (pozn. autora: město Vladimir) ikona Matky Boží. Noc před útokem se Tamerlanovi ve snu zjevila žena, kterou obklopovaly paprsky světla, a ta mu sdělila, že tento národ je pod její ochranou a přikázala mu vydat **ze** zpět do svého centra v Samarkandu. Ráno se Tamerlan poradil se svými věštcí a téhož dne stáhl celé svoje vojsko. Tento příklad poukazuje na existenci mystičnosti v životě obyvatelstva Ruska a na jejich náboženskou kulturu.

6.4.3. Ruské zkušenosti s demokracií a pohled na svět

Rusko po rozpadu SSSR převzalo demokratickou formu vlády, avšak se nikdy v plné míře demokracií nestalo. Stalo se pouze pseudodemokracií pro okolní svět, kdy po privatizaci státního majetku vlastníky většiny továren, nerostných nalezišť a dalších společností vznikla skupina vlivných oligarchů, kteří de facto řídili celý stát, aby si zajistili větší majetky. Nadšení ruského obyvatelstva z demokracie vystřídala krutá realita: neschopnost státu dostávat svým závazkům - jako např. zadržování platů po dobu 3-12 měsíců učitelům, policistům, horníkům, vojákům a dalším lidem ve státním sektoru, kteří museli živit svoje rodiny. Demokracie přinesla do společnosti obrovský chaos, obyvatelstvo ztratilo svojí identitu; nastala obrovská kriminalita, korupce a nezaměstnanost - toto jsou přívlastky ruské demokracie. Rusko se sice snažilo o demokratický chod společnosti a státu, ale tehdejší establishment s demokracií neměl absolutně žádnou zkušenost a státní aparát uvízl na bodě mrazu, jsouc propojen s mafií a korupcí. Tehdejší premiér Boris Němcov státní televizi na otázku, jak mají lidé žít v tíživé životní situaci, odpověděl: „ *Obohacovat se.* “ Peníze se staly etalonem demokracie a hodnotou, která poukazovala na úspěšného člověka. Pokud uznáme, že Rusko 90. let existenčně přežívalo a obyvatelstvo se snažilo najít jakýkoliv způsob přivýdělku, lze konstatovat, že v podvědomí Rusů demokracie zanechala velmi značnou stopu nejistoty a hořkosti. Proto není divu, že obyvatelstvo se bude držet stability na úkor rozvoje.

7. Budoucnost demokracie

7.1. Demokracie v bezprostřední perspektivě

Symbolem demokracie je lid a jeho svrchovanost. Dále jeho možnost aktivně a pasivně se účastnit voleb a rovněž v nich rozhodovat. V brzké době zřejmě nedojde k masivním změnám postulatů demokracie, ale lze polemizovat o rozšíření demokracie do dalších států. Demokratický svět s multikulturalismem, nadměrnou průmyslovou výrobou, a tím pádem i větším znečištěním Země, může čekat obrovský pád, jak tomu bylo v Římě. V současné době jen malá hrstka vyvolených vlastní obrovské majetky a těží z práce lidí, kteří žijí na základě mzdy, přičemž jejich finanční ohodnocení často odpovídá měsíčním nákladům na živobytí; a proto jsou nuceni pracovat pro industrializaci a rozvoj ekonomiky, aniž by vlastně vytvářeli osobní svobodu. Ekonomické řízení nadnárodních korporací nedovoluje většině lidí, aby měli vysoké mzdy, nýbrž zaměstnanci jsou tlačeni k tomu, aby pracovali co nejdelší dobu za co nejmenší finanční ohodnocení. Toto lze také považovat za omezení svobody a vykořisťování. Člověk potřebuje jistotu, že zabezpečí sebe a svoji rodinu i v případě nečekaných situací, kdy bude potřeba finančních rezerv. Jak je uvedeno v kapitole 4.1. 1 % nejbohatších lidí bude vlastnit 50 % celosvětového bohatství Země. Tento nepoměr zcela určitě může přivést společnost, která není dostatečně zajištěna v rámci sociálních opatření národních či mezinárodních institucí, k „sebedestrukci“.

Dle Schumpetera vlastností demokracie jsou „*politické metody, tzn. jistý typ institučního zabezpečení politických rozhodnutí (legislativních a správních)*“.⁷³ Znamená to, že demokracie je pouze prostředek, který se aplikuje v rámci společnosti, a veškerá demagogická vystoupení politiků, kteří zaměňují veřejné blaho s demokracií, jsou zcela irelevantní. V demokratické společnosti v brzké době může dojít k radikalizaci určitých skupin, které se domnívají, že demokracie jim znemožňuje přístup ke všemožným statkům, a mohou tedy vznikat určité protesty; a dokonce v některých státech se dokonce lid bude

---

⁷³ J. A. Schumpeter: Kapitalizm, Socjalizm, Demokracja, Vydání: Warszawa: PWN 1995, str. 302

dovolávat změny demokratického zřízení jako neúspěšné formy vlády a volat po ve vládě tzv. silné ruky, která bude svými rozhodnutími rychle a efektivně řešit problémy, ve kterých demokracie ztroskotala.

7.2. Demokracie jako jediná ideologie

Není žádoucí transformovat celý svět do jediné ideologie „k obrazu svému“, aby na Zemi nebyly žádné rozdíly v rámci myšlení, vývoje, pokroku a rozvoje. Demokracii bude chybět soutěživost, která by jí zlepšovala a zocelovala ku prospěchu spotřebitelů, jimiž jsou na tomto místě státy. Demokracie je spíše formou vlády, v níž svobodný lid na základě zákonů a svobodných voleb deleguje své pravomoce svým zástupcům. V dobách Velké francouzské revoluce, kdy demokracie měla svoji ideologickou stránku, která vedla lid dopředu s hesly: „*liberté, égalité, fraternité!*“ (z fr.: „*volnost, rovnost, bratrství!*“), se pomalu ale jistě vytratil duch boje za práva. Demokratické principy mají být něčím nezcizitelným, ale opak je pravdou. Pokud společnost a její volení zástupci, neboli reprezentanti, nebudou ve střehu a nebudou rozvíjet demokratické instituty pro veřejné blaho, je otázkou času, kdy společnost přejde z jednoho tábora k jinému. Veřejné mínění i společnost jsou lehce manipulovatelné, zvláště společnost je i často náladová. Demokracie se nevyhnutelně dostane do situace, kdy nebude moci zakázat určité formy chování či ideologie, které se na první pohled budou tvářit demokraticky, ale záhy se promění v přesný opak.

V současné době demokracie může být jedinou správnou volbou pro člověka a lidstvo. Toto tvrzení se však dle názoru autora může brzy změnit. Existují státy, ve kterých obyvatelstvo z různých důvodů není zvyklé řídit svůj stát na základě všeobecné vlády lidu, a proto chtějí přenechat tuto pravomoc monarchovi či jiné autoritě. Rovněž nelze stoprocentně říci, že nedemokratické zřízení nefunguje a neusiluje o blaho lidu.

Může dojít i k mutaci a pro údajné blaho lidí vznikne tyranie demokratických mocností či jednotného hegemonu, který se prohlásí, jako kdysi ve středověku jednotliví panovníci, za ochránce víry, ale dnes již demokratické víry. Ve chvíli, kdy se demokratický svět a obyvatelstvo obrací zády k náboženství, které vytvářelo po staletí jejich stát a jejich

myšlení, mohou se obrátit zády i k demokracii. Tvrzení, že kdo se jednou obrátil zády, obrátí se i podruhé, se může reálně uskutečnit. Dnes se společnost odvrací od náboženství, zítra od demokracie.

7.3. Možnosti zefektivnění dělby moci

Jak již bylo zmíněno, Montesquieu rozděloval moc na zákonodárnou, výkonnou a soudní. V současné době se demokratické společnosti snaží o zachování tohoto modelu, jelikož dělba moci slouží jako systém brzd a protiváh. Dle názoru autora diplomové práce chybí složka, která umožní lepší sebereflexi a odstranění nežádoucího stavu. Pokud připustíme, že v rámci moci zákonodárné absolutní většinu v Parlamentu získá jedna parlamentní strana, či spřízněné strany, které budou moct rozhodovat kvalifikovanou většinou o ústavních zákonech, může nastat situace uzurpace moci a ani moc výkonná v čele s vládou, která je sestavována mocí zákonodárnou a odpovědná Parlamentu, nedokáže napravit rovnováhu.

Proto by bylo možné a vhodné doplnit čtvrtou moc, a to moc kontrolní, která by se měla skládat z vrcholných představitelů jednotlivých mocností a akademických pracovníků, kteří by dohlíželi na všechna úskalí jednotlivých mocí, a která by zamezila převaze jedné mocnosti nad druhou. Aby nedošlo k tomu, aby doporučená čtvrtá mocnost moc uzurpovala, měla by tato kontrolní moc vydávat prohlášení a stanoviska obyvatelstvu, čímž by vlastně zhodnotila závažnost problémů jednotlivých mocností a celků zároveň. Kontrolní mocí by měl být tzv. Státní úřad kontroly (SÚK). Úřad by částečně měl kopírovat jednání dvou mocí zároveň, tzn. měly by existovat výbory jako v moci zákonodárné a posléze, jak je tomu u Ústavního soudu ČR, by stanoviska z výborů přecházela k určitým senátům k přijetí rozhodnutí. Rozhodování o vydání stanoviska by mělo být veřejné, aby nedocházelo k ovlivňování jednotlivých kontrolorů a aby se nátlak na ně minimalizoval. Pro zlepšení výkonu SÚK by jeho členy měli být jednotliví zástupci státem uznaných odborů v jednotlivých segmentech státu. Velký senát Státního úřadu kontroly by se měl scházet minimálně jednou za 365 dnů a jeho jediným úkolem by bylo vydání rozhodnutí, které by posloužilo pro konání referenda o odvolání vrcholných představitelů jednotlivých mocí. U moci zákonodárné by mělo jít o rozhodnutí vyhlásit referendum o rozpuštění dolní komory Parlamentu; rozpuštění Senátu by nebylo možné vůbec, pokud by se jednalo o

český systém rotace a obnovení Senátu, které se zda autorovi diplomové práce za dostačující.

V případě, že by občané v referendu dali souhlas s rozpuštěním dolní komory, musely by se vyhlásit nové volby do 30 dnů s tím, že volby se budou konat do 90 dnů od rozhodnutí o jejich konání v referendu. Rozhodnutí ve věcech referenda by bylo možné napadnout, a to u Ústavního soudu, který by měl rozhodnout do 30 dnů od konání referenda v plénu. V případě, že Ústavní soud uzná referendum za neplatné, do 30 dnů se musí vyhlásit referendum nové.

V případě moci soudní se vyhlásí referendum o odvolání ministra spravedlnosti, předsedů a místopředsedů soudů a na základě rozhodnutí občanů se do 90 dnů uskuteční výběrová řízení na uvolněné funkce. Funkcionáři Ústavního soudu jsou referendem nedotknutelní a jsou jmenováni a odvoláváni vrchním představitelem moci výkonné se souhlasem moci zákonodárné. U moci výkonné se může jednat o odvolání nejvyšších představitelů jako jsou nejvyšší představitelé policie, armády, státního zastupitelství.

Tento úřad by mohl přinést zefektivnění řízení státu na základě větší informovanosti veřejnosti a možnosti poskytnout jim zadostiučinění ve formě přímého a průběžného rozhodování v záležitostech státu. Občané by v referendu mohli vyjádřit svoje rozhořčení ohledně jednotlivých mocí ve státě a dát najevo svůj nesouhlas. Pokud se jedná o nezávislost soudů, tak by kontrolní moc neměla možnost zasahovat do probíhajících řízení. Odvolání vrcholných představitelů soudní moci by bylo po právu v případě, kdy by soudy rozhodovaly pomalu, zjevně nespravedlivě a nedocházelo ke sjednocení judikatury a stejnému rozhodování v podobných soudních věcech. Autor diplomové práce podotýká, že vznikem kontrolní moci se nesmí zasahovat do nezávislosti a nestrannosti soudů. Případnou neefektivitu soudní moci však nelze tolerovat a nazývat jí nezávislostí.

Závěr

Autor diplomové práce si pečlivě prostudoval rozvoj demokracie od dob, kdy se člověk začal shromažďovat do skupin. A jelikož je demokracie vládou lidu, postupem času vyvstala potřeba společnosti vytvořit určitý stálý způsob chování pro zjednodušení jejího života.

V rámci diplomového tématu *Limity demokracie* autor diplomové práce nastudoval a zpracoval díla významných autorů od antických filozofů, přes liberály, kteří přispěli k vývoji demokratických myšlenek a dogmat.

Díky historické lince a detailnímu zaměření na demokratické a částečně i nedemokratické etapy společnosti autor diplomové práce došel k závěru, že momentálně je vláda lidu jedinou možnou přijatelnou volbou, ale pouze na základě podmínek, že lid bude dobře informován o záležitostech státu, bude mu zpřístupněna možnost periodicky se podílet na vytváření zákonů s možností odvolávat svoje reprezentanty. Reprezentanti se v demokratickém státě rovněž musí chovat uvědoměle a dbát o blaho svých občanů, protože jejich předci tento stát budovali. Jejich děti a jejich potomci v tomto státě budou žít. Nelze aplikovat název díla Františka Gellnera jako životní krédo: „*Po nás at' přijde potopa!*“⁷⁴ Reprezentanti by měli být vybráni jako nejlepší z nejlepších mezi občany v daném státě. Nejednalo by se o nejlepší z nejlepších v oboru propagandy, demagogie a mystifikace, nýbrž by se voleb měli účastnit opravdoví profesionálové ve své specializaci. Domnívám se, že by pro budoucí politiky měly vznikat určité školy, které by učily a vychovávaly budoucí ministry, prezidenty, členy výboru atd.

Demokracie není na věčné časy, a pokud si vezmeme příklad z demokracie České republiky, která fakticky má tradici od první republiky roku 1918-1939, přerušena byla za dob protektorátu Čechy a Morava, dále od osvobození roku 1945 Sověty po únor 1948 a návrat k demokratickým hodnotám nastal v roce 1989 až k dnešku, kdy celkově za dobu

---

⁷⁴ František Gellner: *Po nás at' přijde potopa*. Vydání: Brno: Tribun EU 2008

padesát let nelze konstatovat, že demokratické mechanismy tu zůstanou navždy, jak jsme toho byli svědky v rámci nastolení komunistického režimu v roce 1948, který trval 41 let. Zvýšené popularitě se demokracie těší díky absenci důstojného ideologického protihráče. V dnešní době neexistuje ideologie nebo představitel ideologie, který by dokázal dát něco víc než demokracie. Může se však stát, že po vzoru Německa přijde charizmatická osobnost, která bude prosazovat svoji vlastní ideologii na úkor demokracie; a demokracie, která je vyčerpána mnoha problémy, nedokáže rychle a včas reagovat na mnohem agresivnější a novější ideologii.

V dnešní době můžeme sledovat podobný vývoj na Blízkém Východě a zároveň neschopnost či neochotu demokratického společenství zasáhnout a zničit radikální uskupení, které můžou v brzké době ohrozit celé mezinárodní společenství a otřást s jeho základy.

Jako velice významná otázka se autorovi diplomové práce jeví neochota lidí, kteří žijí v demokratickém zřízení, aby bojovali za svoji svobodu, ideály a principy. Obrovskou roli hraje nastavení společnosti, v níž je upřednostňován režim konzumu. Demokracie může prohrát v ideologickém soupeření buď z již existujícími formami vlády, které tolik nedbají na striktní dodržování demokratického zřízení, či v budoucnu s nově vytvořenými ideologickými uskupeními. Pouhá svoboda chovat se dle svého nestačí. Může nastat okamžik, kdy se společnost znechutí konzumním způsobem života, a bude požadovat vyšší smysl své existence. Dále k otázce neochoty lidí bránit demokratické ideály autor diplomové práce chce uvést, že pokud se jednotlivé státy a celé evropské společenství nevzchopí, může být již velmi pozdě.

Další závěr, ke kterému autor diplomové práce dospěl, je ten, že de facto většina lidstva v demokracii nežije. Pokud uvedeme jako příklad Indii, Pákistán a zejména Čínu, nemůžeme prozatím hovořit o demokratizaci zcela. Rovněž je potřeba se obávat hegemónů, jako je Indie a Čínská lidová republika. Pokud se tyto státy spojí, bude velmi obtížné zastavit nátlak „nedemokratických států“.

Pokud mluvíme o Indii, je sice pravda, že je považována za nejlidnatější demokracii světa, je však třeba podotknout, že má jinou formu vlády, a to formu tzv. konsociační demokracie. A zda je skutečnou demokracií, ukazuje kniha Noama Chomského *Hegemonie nebo přežití*, ve které popisuje „seriózní“ Indii. Autor připovíná politické uspořádání v Indii k téměř fašistické vládě, která postupuje nadnárodním společenstvem svoje přírodní zdroje, a prosazuje ultranacionalistickou vnitřní politiku v podobě masakru muslimů v Gudžarátu.

V „demokratické“ Indii umírají hladem stovky milionů lidí, nemají přístup k pitné vodě a úděl žen je podobný jako u těch, které žijí pod Talibánem.⁷⁵ V takovém duchu tedy můžeme hovořit o Talibánu jako o demokratickém uskupení, i když toto zvrhlé tvrzení není daleko od reality, když v období vojenské intervence SSSR v Afgánistánu západní mocnosti považovali taliby za bojovníky za svobodu a všemožně jim pomáhali. Autor diplomové práce by rád v budoucnu rozpracoval myšlenku teorie konsociační demokracie Arenda Lijpharta a včlenil ji do rámce celosvětového řádu.

Svět přechází na nové technologie, stroje a počítače jsou samozřejmostí a je otázkou, kdy vědci dokáží poskytnout robotům lidskou inteligenci. Propojenost světa, kdy pomoci atomových bomb lze vyhladit vše živé, a to několikrát ve velmi krátké době, rovněž není zcela uklidňující fakt. Vymazávání etnické, kulturní a státní identity nutí lidi, aby zapomínali na svoje kořeny a na svoje předky. Pokud jedinec ztratí svojí identitu, je snadné ho manipulovat. Proto v důsledku technologického rozvoje, globalizace a multikulturalismu je potřeba zreformovat společnost a také Organizaci spojených národů, a pokud se tak nestane, vytvořit nový mezinárodní orgán, který bude dbát o mír a rovnováhu na Zemi. Jestliže se tak nestane, lokální konflikty, znečištění životního prostředí, ekonomické rozdíly, náboženské a ideologické nepokoje mohou uvrhnout planetu v chaos. Obyvatelé, ale i jednotlivci, by se měli rozhodnout, zda a v jaké formě budou demokracii podporovat. Pokud by demokracii odmítli jako nefunkční politickou myšlenku, měli by vyhledat to nejlepší pro sebe, svoje rodiny a své spoluobčany.

Závěrem autor diplomové práce chce konstatovat, že demokracie má mnoho mezer, ale i přesto, že v rámci diplomové práce autor zčásti kritizuje demokracii a poukazuje na její nedostatky, neshledává žádnou lepší alternativu v dnešní době. Je předpoklad, že z mas vzejdou myslitelé a vůdcové, kteří změní naši společnost. Ať už k lepšímu či horšímu, to ukáže čas.

---

⁷⁵ Noam Chomsky: Hegemonie nebo přežití. Americké tažení za globální nadvládou. Vydání: Mladá fronta, Praha 2006, str. 171, 172

Seznam použitých zkratk

atd.	a tak dále
mn.č.	množné číslo
j.č.	jednotné číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Francie	Francouzská republika
HDP	hrubý domácí produkt
Libye	Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhírije
např.	například
Německo	Spolková republika Německo
OSN	Organizace spojených národů
př. n. l.	před naším letopočtem
Sb.	sbírka
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
stol.	století
SÚK	Státní úřad kontroly
Švýcarsko	Švýcarská konfederace
tj.	to jest
Tunisko	Tuniská republika
tzv.	tak zvaná
USA	Spojené státy americké
z angl.	z anglického jazyka
z fr.	z francouzského jazyka
EU	Evropská unie

Seznam použité literatury

Monografické publikace

- Karolína Adamová, Ladislav Křížovský: Dějiny myšlení o státě. Codex 2000
- Eva Andersen: Egypt islám & demokracie. Britské listy - 2013, ISSN 1213-1792
- Balík, Balík ml.: Právní dějiny evropských zemí a USA (stručný nástin). 4. vydání Plzeň: Aleš Čeněk, 2010
- Robert Dahl: O demokracii. Portál - Praha 2001
- František Gellner: Po nás ať přijde potopa. Brno: Tribun EU 2008
- David Held: Democracy and Globalization. Global Governance, Vol. 3, No.3 - 1997
- David Held: Models of Democracy, Vydání: Cambridge: Polity Press 1987
- David Held: The Transformation of Political Community: Rethinking Democracy in the Context of Globalization, in: Shapiro I. a Hacker - Cordón C. (eds): Democracy's Edges. Cambridge University press 1999
- Vít Hloušek, Lubomír Kopeček (eds.): Demokracie. Masaryková univerzita - Brno 2007
- Homéros (1966): Odysseia, překlad M. Okál, Bratislava
- Miroslav Hroch, Vlasta Kubišova: Velká francouzská revoluce a Evropa 1789/1880, Nakladatelství Svoboda - Praha 1990
- Noam Chomsky: Hegemonie nebo přežití. Americké tažení za globální nadvládou. Vydání: Mladá fronta, Praha 2006
- Paul Kennedy: Parlament světa. OSN a hledání světové vlády. Lidové noviny - Praha 2009
- Karel Klíma a kolektiv: Encyklopedie ústavního práva, Vydání: ASPI
- Charles de Montesquieu: O duchu zákonů, Praha 1947
- Kolektiv autorů pod vedením Věry Petráčkové a Jiřího Krause: Akademický slovník cizích slov I. díl, Academia Praha 1995

Tatjana Pollachová: Všeobecná deklaráce lidských práv a související dokumenty, ARIES, Ostrava 1993

Matúš Porubjak: Myslenie archaického Grécka. Kalligram - Bratislava 2013

G. Sartori: Parties and Party Systems: A Framework for Analysis. Cambridge: Cambridge University Press 1976

J. A. Schumpeter: Kapitalizm, Socjalizm, Demokracja, Warszawa: PWN 1995

Arnošt Skoupy: Texty k obecným dějinám kapitalismu I, Olomouc 1989

J. H. Störig: Malé dějiny filozofie, Praha, Zvon 1992

Palle Svensson: Teorie demokracie Brněnské přednášky. Centrum pro studium demokracie a kultury Brno 1995

J. L. Talmon: The Origins of Totalitarian Democracy, Secker & Warburg, Londýn 1952

Alexis de Tocqueville: Demokracie v Americe I. Lidové noviny, Praha 1992

Lukáš Valeš: Dějiny politických teorií, 2. rozšířené vydání. Aleš Čeněk 2007

James Q. Wilson: Jak se vládne v USA. VICTORIA PUBLISHING, Praha 1995

Internetové zdroje

<http://tomasgroh.blog.idnes.cz/c/422935/Demokracie-nam-otevrela-svet-a-zavrela-nam-oci.html>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Husn%C3%AD_Mub%C3%A1rak

http://zpravy.idnes.cz/volby-v-libyi-vyhrali-liberalove-a-porazili-i-islamisty-p2f-/zahranicni.aspx?c=A120718_071834_zahranicni_ipl

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%BA_sv%C4%9Bta_podle_HDP_na_obyvatele

<http://www.novinky.cz/ekonomika/359111-procento-nejbohatsich-bude-brzy-vlastnit-vic-nej-zbylych-99-procent-lidstva.html>

Centrum pro výzkum globalizace: <http://www.globalresearch.ca/libya-from-africas-richest-state-under-gaddafi-to-failed-state-after-nato-intervention/5408740>

Studie americké instituce Freedom House za rok 2014: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2014#.VPCJOylmwW2>

Webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/uvod_do_osn/index.html

<http://nasaa-home.org/baselocs.htm>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ideologie#cite_note-2

Judikatura

Rozsudek velkého senátu Bosphorus Hava Yollart Turizm proti Irsku z 30. 6. 2005, stížnost č. 45036/98

Resumé, klíčová slova

Název diplomové práce v českém jazyce:

Limity demokracie

Název diplomové práce v anglickém jazyce:

Limits of Democracy

Klíčová slova

limity demokracie, vývoj demokracie, totalitní demokracie

Key words

Limits of democracy, development of democracy, totalitarian democracy

Resumé

V první části diplomové práce *Limity demokracie* je vymezen pojem demokracie, návrat k pramenům demokracie, a to zejména k archaickému Řecku, kde demokracie začínala a poté se rozvíjela za pomoci myslitelů jako je Sokrates, Platón či Aristoteles. Tehdy měla demokracie velkou konkurenci a vznikaly různé ideologie a formy vlád. Demokracie se v té době neprosadila a byla staletí ve stínu historie.

V následující části diplomové práce se autor zabývá návratem demokratického myšlení v rámci Velké francouzské revoluce, jejími mysliteli, jako byli Charles Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu a Jean-Jeacques Rousseau, kteří se stali inspirací pro revoluční tažení. Ve Francii po revoluci začaly vznikat nepokoje, války se sousedy a následně teror. V této části autor diplomové práce vymezuje pojem totalitní demokracie a poukazuje na „demokratické“ procesy v roce 2011 během Arabského jara.

Poté se autor zaměří na dnešní moderní demokracii a analyzuje Spojené státy americké jako stát, jako nositele demokracie, který šíří tuto ideologii a stává se nekompromisně autoritou, která posuzuje, co je demokratické a co není. V této části práce se připomíná vznik USA a s tím spojená otázka, zda ti, kteří vytvářeli ústavu Spojených států amerických, uvažovali o demokracii.

V další části jsou nastíněny podmínky pro vznik demokracie a její limity a výzvy v dnešní době. Je důležité posoudit, kdy se demokracie uchytí a co je k tomu potřeba, aby se ve společnosti rozvíjela.

V páté kapitole je porovnávána demokracie a autoritářství. Setkáváme se s pojmem pseudodemokracie. Tato část je zaměřena na nedemokratické státy, které o sobě tvrdí, že jsou křesťálovější než křesťál. Je rozvinuta úvaha, jestli je lepší demokracie, nebo je lepší autoritářství nad pseudodemokracií.

V šesté kapitole je představena demokracie ve světě. Je předložena studie týkající se vývoje demokracie ve světě. Součástí je kosmopolitní demokracie a úvaha nad reformou OSN. Zda demokracie v dnešním světě vůbec existuje či ji něco nahrazuje v podobné formě. Dále je připomenuta demokracie v souvislosti s lidskými právy, která demokracie garantuje.

V poslední části diplomové práce je demokracii rozpracována v brzké perspektivě. Zda demokracie jako ideologie nemá žádnou konkurenci a zda jediným východiskem k rozvoji společnosti je demokracie.

V závěru je rozebrána demokracie jako taková. Autor uvažuje o stavu demokracie a její životnosti do budoucna.

Resume

In the first part of the graduation thesis Limits of Democracy qualifies the term of democracy, the return to democracy sources, especially to the archaic Greece, where democracy began and then developed thanks to the philosophers were like Socrates, Plato or Aristotle. At that time, democracy had strong competition and was created various ideologies and forms of government. Democracy was not made at that time and was standing in the shadows of history.

In the next part of the graduation thesis author deals with return of democratic thinking in the French Revolution, their thinkers were like Charles Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu and Jean-Jacques Rousseau who became the inspiration for a revolutionary campaign. In France after the revolution started to emerge riots, wars with neighbors and followed terror. In this part of the graduation thesis author defines the term totalitarian democracy and points to the "democratic" process in 2011 during the Arab Spring.

Then the author focuses on today's modern democracy and analyzes the United States as a state, as a bearer of democracy. State that this ideology spreads and becomes uncompromisingly authority that considers what is democratic and what is not. In this part of thesis is reminded the origin of USA and related issues if the personalities who created the Constitution of the United States of America, consider about democracy.

In the next part outlines the conditions for the creation of democracy and limits and challenges nowadays. It is important to consider when democracy takes hold and what is needed to do to develop democracy in society.

In the fifth chapter is compared democracy and authoritarianism. We can find the term pseudo-democracy. This part of thesis targets the nondemocratic states, who claim that they are more crystal than crystal. It is considering whether it is better democracy or authoritarianism is better than pseudo-democracy.

In the sixth chapter is introduced democracy in the world. It is submitted scientific studies relating to development of democracy in the world. Part of it is cosmopolitan democracy and a consideration on the reform of United Nations. If democracy in today's world it exists or it is replaced by something in a similar form. It is also reminded democracy in the context of human rights, which democracy guarantees.

In the last part of the graduation thesis democracy is developed in the near perspective. Whether democracy as an ideology has no competition and whether the only solution for society is the development of democracy.

Thesis is closed by analysis of democracy itself. Author reflects on statement of democracy and about its lifetime in the future.